

מחברים

פרשת בלק | גליה ל"ו | תשפ"א

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישראל

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

הנזירולוג גילה: שתי עשרה מלים כשתיים עשרה שניות של 'מודה אני'.

הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא (כג, כד). וברש"י כשהן עומדים משנתם שחרית, הן מתגברין כלביא וכארי לחטוף את המצות (רש"י).

בהגהתו לסעיף הראשון בשלחן ערוך (או"ח א א) פסק הרמ"א: "ומיד שיעור משנתו יקום בזריזות לעבודת בוראו". על דבריו הוסיף והעיר המשנה ברורה (שם סק"ח): "בזריזות - לאו דוקא, אלא ישהה מעט ולא יעמד פתאום כי זה מזיק לגוף (גיטין ע, א). טוב לומר תכף בקומו: 'מודה אני לפניך מלך חי וקים שהחזרת בי נשמתו בחמלה רבה אמונתך'."

עובדה מעניינת, התרחשה בכנס נזירולוגים עולמי שנערך בשנים האחרונות, כאשר אחד הנוכחים, נזירולוג בכיר בתפקידו, הציג בפני המשתתפים תוצאות מחקר מקיף שערך. בדבריו טען כי לאחר ההתעוררות מהשינה, הדם זקוק לשתיים עשרה שניות כדי להגיע מהרגלים למח, ועל כן קימה חפזה מהמטה עלולה לגרם להתעלפויות.

לשמע הדברים בקש נזירולוג אחר, יהודי שומר מצוות, את רשות הדבור והפעים את הנוכחים כשאמר: "אצלנו היהודים יש מנהג עתיק לומר מיד עם הקימה מהשנה את תפלת 'מודה אני שבה אנו מודים לבורא העולם על שקמנו בריאים ושלמים. בתפלה זו יש שתיים עשרה מלים, ואמירתה כראוי, לאט ובכוונה, אורכת כשתיים עשרה שניות'."

על פי הדברים הללו באר בספר 'שה לבית' את הפסוק שלפנינו באופן נפלא: "הן

לכווח בתפילה וחשבו שכוחו בנאומים, שהוא דברן גדול וגואם מצוין, מיד הלכו גם הם ושכרו להם את בלעם, בעל-פה גדול, גואם מפורסם, ממלל רברבן, כדי להכריע את קולו של משה זה לעומת זה. לפיכך 'יפתח ה' את פי האתון, הראה להם לדעת שגם אתון יכול להיות 'גואם בחדש עליון'. העיקר הוא מי המדבר. הפה קדוש של משה ולא הפה הטמא של בלעם.

עם כלביא יקום - מתוך שחסים הם על בריאותם, מדקדקים ישראל לקום משנתם במתינות, כגורי אריות [המכונים 'לביא' (תרגום יונתן יואל א ו)] שטרם התחזקו בכוחם, אולם לאחר מכן: "וכארי יתנשא" - הם מתנשאים כאריה בגבורה ובזריזות לעבודת בוראם.

שה לבית (להג"ר שמעון הרשלה מלונדון), 'דברי מיכאל - גטין (עמ' קלה)

תוכחתו השנונה של ר' אייזל חריף

ויפתח ה' את פי האתון וגו' ותאמר האתון אל בלעם: הלא אנכי אתנך אשר רכבת עלי מעודך עד היום הזה וגו' (כב, כח-ל). מסופר על רבי אייזל חריף שהשתתף באסיפה חשובה של עסקני הציבור בעירו, שרבים מהם היו הדיוטות שעלו לגדולה, ונאחזו בקרנות ציבורית, בזכות ממונם. משהתחילו להתוכח, החלו לגנח

גם 'האתון' נואמת בחדש עליה

ויאמר מואב אל זקני מדן וגו' (כב, ד). וברש"י כיון שראו את ישראל נוצחים שלא כמנהג העולם, אמרו מנהיגים של אלו במדן נתגדל, נשאל מהם מה מדתו. אמרו לו אין כוחו אלא בפיו. אמרו אף אנו נבא עליהם באדם שכוחו בפיו. מששמעו אומות העולם שאין כוחו של משה אלא בפה, לא ידעו שהכוונה היא

עמ' כ"ז

מסד אור החיים הקדוש לפרשת השבוע

עמ' ט'

פניני אביר יעקב

בינם לבין עצמם מי הוא יחסן יותר גדול, והיה כל אחד מתפאר בייחוס שלו, בערכו ובעושרו, עברה שעה ארוכה ולא הספיקו לדין בשום ענין העומד על הפרק, מחמת הוויכוחים וסיפורי הייחוס.

עמד רבי אייזל חריף על רגליו ואמר: רבותי, אספר לכם מעשה, פעם אחת באו החמורים לפני בית דין של מעלה וטענו, רבונו של עולם, למה נשתנו מכל בהמה וחיה? החיות, אין להם בעלי בתים שמשעבדים אותם, המה ביער, ואין האדם שולט בהם, והן מוצאים פרנסתם בכבוד, בלא הכנעה. הבהמות, אמנם הן נכנעין תחת יד בעליהם, אבל מזונותיהם נתונים להם בשפע. אבל אנו החמורים, אין לנו מנוחה לא ביום ולא בלילה, עובדים עמנו כל מיני עבודות הפרך, ולא עוד, אלא שכל עצמנו אין אנו אלא שם גנאי לשימוש בני אדם, אם גזירה הוא מלפניו, נקבל, אבל ינתן לנו, לפחות, כח הדיבור, למען נוכל לדבר ולתנות צרותינו וכאבנו, לבקש רחמים אצל הבעלים שלא ישתעבדו בנו כל כך.

נתקבלה בקשתם, ולאיתנו של בלעם, חמור החמורים, חמור החשוב ביותר, ניתנה רשות הדיבור, והנה אחרי שאתון זה ספג מכות שלוש פעמים, מה עשה? התחיל לדבר בעניני יחוס: הלוא אנכי אתונך אשר רכבת עלי מעודך עד היום הזה וגו'.

כיון שראו בשמים כן, אמרו: יפה שתיקה לחכמים, כל שכן לחמורים, ולקחו מהם כח הדיבור...

עם עיקש התפתל

ויתיצב מלאך ה' בדרך לשטן לו והוא רכב על אתנו ושני נערינו עמו (כב, כב). וברש"י מלאך של רחמים היה.

מסופר על הגה"ק רבי מרדכי בנעט זצ"ל, שלחם בעוז כנגד המתחדשים והמתקנים, מקהה את שיניהם, עוקצם ודוקרם באיזמל על ידי משל קצר, חד וחלק, שניצוצות היו ניתזים ממנו.

וכששאל אותו פעם, אחד מן המתקנים שבניקלשבורג, איך הוא רבי מרדכי, שהיה מוכתר בנימוסים ומפורסם בעדינות, מקנטר כל כך את הרפורמים בחריפות עוקצת ודוקרת, בלי כל "רחמנות".

השיב לו המהר"ם באנעט ואמר: בפסוק הנאמר בפרשת בלעם (כב, כב) "ויתיצב מלאך ה' לשטן לו" איתא ברש"י שהיה

מלאך של רחמים. ולכאורה הדבר תמוה, להתייצב נגד בלעם, למה צריכים דוקא מלאך של רחמים ולא של דין. אבל התשובה פשוטה וברורה. כשצריכים להילחם נגד בלעם, המעמיד פנים כאילו הוא אוהב ישראל ורוצה לברכם, צריכים דוקא מלאך של רחמים, שמתוך מידת הרחמים שבו כלפי כלל ישראל, ידע להילחם גם נגד ה"בלעמים" מכל המינים ובכל הדורות שכוונתם לקלל, אלא שמישימים מסווה של "ברכה" על פניהם...

במשנת רש"י - בפרשתנו

היה יכול לבקש מהבדחה שיקדל...

וישא משלו ויאמר מן ארם ינחני בלק מלך מואב מהררי קדם לכה ארה לי יעקב ולכה זעמה ישראל (כג, ז).

פעם אחת שמע הרה"ק רבי יואל טייטלבוים אב"ד סאטמאר בשם בדחן אחד שאמר, כי בלק לא היה בחור ולא התחתן. שאם היה נשוי, למה היה צריך לבקש מבלעם שילך ויאור את ישראל, הלא היה יכול לבקש בקשה זו מאשתו...

כששמע זאת הרה"ק מסאטמאר לא היתה דעתו נוחה מכך, שיעשו ליצנות מפסוקי התורה, נענה ואמר, כי אפשר לומר להיפך, כי אם היה נשוי, לא היה צריך לקחת את בלעם לקלל את העם בני ישראל, אלא היה יכול לבקש זאת מאת הבדחן שלו...

זכר צדיק לברכה (אות תתק"ד)

הברזל שבגנו, ואחז בידיו את כרעי המיטה.

מן הצפון עד... ירושלים. שעות ארוכות עמד הבחור, שאהבת התורה יקדה בליבו בלא מצרים, כשידיו מאובנות אל על, אצבעותיו האדימו מן המתכת הלוהטת, כפות ידיו נצרבו בחום השמש, זרועותיו התחככו ללא הרף במסגרת החלון המהבילה, שריריו רעדו ממאמץ, והוא - פניו לירושלים עיר הקודש, ללמוד תורה.

סוף סוף, לאחר שעות ארוכות ומייגעות הופיע האוטובוס בשערי ירושלים ועל גג המיטה. ברחוב קינג ג'ורג' כיבה הנהג את המנוע האומלל, והודיע על סיום הנסיעה. בימים ההם לא היתה תחבורה מסודרת ממרכז העיר לשכונות השונות. בלא אומר ודברים, תפס הבחור את מיטת הסוכנות, העמיסה על גבו, היטיב את אחיזתו במזוודתו, ויצא אל הדרך. הולכים ללמוד תורה.

בערב היום, נראתה דמות צנומה בפתח ישיבת קול תורה, ועל גבה מיטה ענקית. הוא הגיע אל המנוחה ואל הנחלה.

הרב מ. א. ה"ו מירושלים, ששיגר אלינו מעשה זה, הוסיף וציין, כי ה"בחור עם המיטה", הפך ברבות השנים לתלמיד חכם מופלג, ועדיין הוא מתגורר בקרבת הישיבה שבה למד תורה במסירות.

דומה, כי אף אם אנו חשים שלעשיית מעשים מעין אלו דרושה נחישות, אהבת תורה ויראת שמים בדרגה גבוהה, יש לשאוב לקח ומוסר מאורח חייהם של אותם אנשים רגילים למראה, שאהבת התורה שפיעמה בהם המריצתם לפעולות ומעשים מעוררי השתאות. (גל מאורות הדף היומי)

סוף סוף, לאחר שעות ארוכות ומייגעות הופיע האוטובוס בשערי ירושלים ועל גג המיטה. ברחוב קינג ג'ורג' כיבה הנהג את המנוע האומלל, והודיע על סיום הנסיעה. בימים ההם לא היתה תחבורה מסודרת ממרכז העיר לשכונות השונות. בלא אומר ודברים, תפס הבחור את מיטת הסוכנות, העמיסה על גבו, היטיב את אחיזתו במזוודתו, ויצא אל הדרך. הולכים ללמוד תורה.

בערב היום, נראתה דמות צנומה בפתח ישיבת קול תורה, ועל גבה מיטה ענקית. הוא הגיע אל המנוחה ואל הנחלה.

את האוטובוסים של "המקשר", האוטובילים העתיקים והמקרטעים, אני מכיר מהסיפורים בלבד. אבל, בני הדור ההוא, שנסעו באוטובילים הללו שהעלו עשן על כל סביבותיהם, מתארים אותם בצבעים חיים כל כך, עד שמבלי משים אתה לופת את כסאך בידך, כדי להמנע מטלטולי הדרך הקשים.

הם גם לא ישכחו לספר על המנוע שהיה ממוקם באמצע האוטובוס ואף שלא תמיד עלה בידו להעלות את האוטובוס על תכולתו במרומי הקסטל, לעולם היה משמיע קולות וברקים, כהוכחה להשתדלותו. חדי הזיכרון שבהם, לא ידלגו גם על ספסלי העץ הארוכים שנקבעו בדפנות ה"מכונה" לרווחת הנוסעים. כך או כך, בחודש אב, לפני שנים רבות שירך אוטוביל שכזה את דרכו בעצלתיים בכבישי הצפון כשהוא נושא על גגו חפץ מוזר ביותר.

ישיבת "קול תורה" שבשכונת בית וגן הירושלמית, שוכנת כיום בבניינים מרווחים. היו ימים, בתחילת דרכה של הישיבה, שראשיה ומייסדיה, הגאון רבי יחיאל מיכל שלזינגר זצ"ל והגאון רבי ברוך קונשט זצ"ל, נאלצו לנהל את ישיבתם בצמצום רב, וכך, כאשר ביום מן הימים עלם חמודות התדפק על דלת הישיבה, מתוך שחשקה נפשו בתורה, השיב לו הרב קונשט זצ"ל, כי יאות בשמחה וברצון לקבלו לישיבה, אלא, שאזלו ה... מיטות.

הבחור פער את פיו בתמהון, אך ראש הישיבה סיבר את אזניו, כי מצבה הפיננסי של הישיבה בכי-רע, חובותיה נמתחו מעל ומעבר לגבולות שמנהליה יכולים להרשות לעצמם, ולא נותר במשרדי הישיבה כסף, אף לא לרכישת מיטה. "בני היקר. אם חשקה נפשך בתורה, מצא מיטה, הנח אותה בישיבה, והצטרף אלינו לשקוד על דלתות התורה והעבודה", סיים ראש הישיבה.

מספר שעות אחר כך, עשה הבחור את דרכו לצפון הארץ, אל ביתו. סיפר להוריו את המתרחש עמו, וכעבור זמן לא רב, יצא את הבית כשעל גבו "מיטת סוכנות", שהוא קיבל מן השלטונות בעת עלייתו לארץ ישראל. מיטות מסוג זה פיארו את בתיהם של רבים מסבינו. אלו היו מיטות ברזל כבדות, מוצקות וגדולות, שלשבחן אפשר לומר כי מעולם לא נשברו.

בקושי רב תמרן מיוזענו את דרכו ברחובות עירו לעבר תחנת ההסעות, ובהגיע האוטובוס העמים את המיטה על גגו, ובטרם החל הנהג בנסיעה הזדרז הבחור, נכנס לתוך האוטובוס, פתח את חלון

"זה" הטיל רוח גדולה אל הים, ויהי סער גדול בים". הים סוער וגועש, הגלים שמגיעים בדרך כלל לגובה של 2-3 מטר, התנשאו עתה לגבהים של 5-6 מטר...! רבינו נמצא בסכנה מוחשית כל רגע, כמה וכמה גלים אימתניים עברו עליו, ובכל גל וגל שעבר עליו נענע לו בראשו, וכמעט שהוא טובע למוות, כשהוא מרגיש שהנה גופו נסחף ונמשך כמגנט אל תוך המים... ה"י. אלמוני שרבינו העמידו לשומר, הרים רגליו וברח בעוד מועד... והמשמשים גם הם היו בפחד גדול לחייו של רבינו, ועמדו אובדי עצות, חיוזרים כסיד... המצב היה נורא ואיום, כשישני המשמשים כמעט היו אבודים בעצמם לתוך המים...

איתרמי פעם, כד בדיחא דעתיה של כ"ק אדמו"ר מתולדות אהרן זי"ע, בשיחה פתוחה לאחדים ממקורביו, שאל אותם: "אלו רגעים, לדעתכם, היו הרגעים הנעלים ביותר בימי חייו עלי אדמות?!"

זה ענה בכה בכה, אחד ניסה לומר שלדעתו - היום הזה שרבינו השתדך עם בתו של כ"ק רבינו הזקן זי"ע בודאי היה היום המאושר ביותר! השני ענה - כשקיבל רבינו הסערטיפיקאט (-אישור כניסה) להגיע לארץ ישראל בתחלת שנות המלחמה, אבל רבינו ביטל את דברי כולם, באמרו שאמנם היו אלו ימים נעלים ושמחים ביותר.

המצב היה נורא ואיום, כששני המשמשים כמעט היו אבודים בעצמם לתוך המים...

ר' יהושע ווייס היה קשור עם חבל בידו לידיו של רבינו, והחזיק עצמו בשפת הים, ור' איצקע נשאר מבחוץ לשמור, אך גם שניהם נקלעו לתוך הסכנה האיומה.

רבינו ראה את המצב, והבין שאין שום דרך ומנוס להינצל בדרך הטבע... הרים עיניו לשמים והתחנן במד נפשו כי באו מים עד נפש, וצעק בקול: "רבונו של עולם, קיינער קען מיר נישט העלפן, נאר דו אליין קענסט מיר העלפן!". "הושיענו כי באו מים עד נפש... אל תשטפני שבולת מים ואל תבלעני מצולה".

מיד בגמרו את דבריו, פתאום הרגיש באיזה כח עליון כעין יד האוחזת בו, וכהרף עין מצא רבינו את עצמו על שפת הים, כל עוד נשמתו באפו...!!! ורוח חיים עדיין מפעפעת בקרבו...!!!

מאז נהפך אצל רבינו הסיפור לסיפור חיים' להתגדל בה ולהתרחק על אותם רגעים שהיה כבר כמעט תחת המים, כשברגעים האחרונים ממש אפילו לא צעק ווידוי ושמע ישראל, אלא צעק בכל כוחו: "ט-א-ט-ע, קיינער קען מיר נישט העלפן, נאר די קענסט מיר העלפן, ה-ע-ל-ף מיר"!!!

פעמים אין-ספור חזר רבינו הקדוש ז"ע על הסיפור, ביחיד וברבים, כשלפעמים התבטא שאיזה כח עליון הפליט אותו החוצה, ופעם אחת נפלט מפיו הטהור: "שרו של ים אחז בי ומשך אותי החוצה"!

רבינו סיים אז את דבריו, שאילו היו מבקשים מהקב"ה באמת ובתמים מעומק הלב, כפי שהוא ביקש אז, בודאי שהיו ניצולים מכל צרה וצוקה.

(גל' קנין תורה)

אבל יש יום אחד שעולה על כלונה, ביום הזה הגעתי לתכלית חיי... ובלשונו: "הרגעים הנעלים ביותר בימי חיי היו, כשנלחמתי בגלי הים, והרגשתי שאלו הרגעים האחרונים בחיי, וראיתי שרק הקב"ה יכול לעזור לי, והרגשתי קירבה ודביקות עצומה בהש"ת..."

ט' תמוז, שנת תשכ"ו.

גם בשנה ההיא נסע רבינו למנוחת הנפש, כדי לאגור כוחות חדשים לימים הנוראים, רבינו שהה בחדשי הקיץ בערים שונות ברחבי הארץ, מתחילת חודש תמוז ועד אמצע חודש אלול, במשך חדשים הללו נסע רבינו לעיה"ק צפת, או לבית חלקיה וכדו', בימים הללו הוסרו מעליו טירדות ההמונים, לא קבלת קהל קבוע ולא ניחוס אבלים ושמוחות, ימים הללו היו בבחי' קודש קדשים, בהם עלה רבינו על יצועו בשעה תשע אחרי מעריב, וקם סמוך לחצות הלילה בין השעות 12-2 בלילה, והוגה בחלקי התורה הק' משוש נפשו, נגלה וקבלה, ועוסק בעבודת ה' בסילודין, בקדושה ובטהרה. בשנה ההיא בחרו התלמידים בעיר 'בת-ים' למושב לו, בתוככי 'קרית באבוב' המתנוססת לתפארה, וזאת מחמת שמחוצה לה נמצא הים הגדול, ומשום צרכי רפואה שסבל אז מאד על רגליו המליצו לו הרופאים ללכת אל הים, כי גלי הים טובים מאד לזרימת הדם.

הרכב הישן והמיושן, נעצר, ושני התלמידים הרה"ח ר' ישראל יצחק כהן ז"ל (הידוע בכינוי החיבה ר' איצקע ז"ל) ויבלחט"א הרה"ח ר' ישראל יצחק דימאנט שליט"א, ירדו ממנה לסדר את הדירה. וגם הגה"ח ר' דוד פערל שליט"א מארה"ב והרה"ח ר' יהושע ווייס שליט"א טיפלו במסירות בחפצים הרבים שהביאו לצורך התקופה הבאה.

באותו היום נסע רבינו לים, כשגם רצה אז לטבול טבילה לשם טהרה, רבינו חיפש אחר מקום שקט לחלוטין וריק מבני אדם, ושני הבחורים - ר' איצקע כהן ז"ל, ויבלחט"א ר' יהושע ווייס, מתלווים מאחוריו, ואוחזים בו בחבל עב, ורבינו יורד לתוך הים.

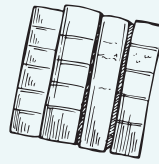
לפני כן, גם הבחין רבינו בפלוני אלמוני שהגיע למכור את מרכולתו שהיתה בידיו. ורבינו - כדרכו עשה חשבון לעצמו שבודאי הלא הכל מושגח בהשגחה פרטית, ומה שפלוני הגיע דוקא בשעה זו, גם זה בהשגחה עליונה, ובכן, אמר לו רבינו שמסכים לקנות ממנו את סחורתו, אך בתנאי שיעמוד סמוך למים וישגיח עליו משך הזמן שהוא נכנס לתוך המים, לפקוח עין עליו על כל צרה שלא תבוא.

הלה הסכים, אחרי וויכוח קצר מצדו עם המשמשים על סכום הפונט שרוצה לקבל תמורתה.

לאחר כמה רגעים שרבינו ירד לים.

"וה' הטיל רוח גדולה אל הים, והי סער גדול בים". הים סוער וגועש, הגלים שמגיעים בדרך כלל לגובה של 2-3 מטר, התנשאו עתה לגבהים של 5-6 מטר...! רבינו נמצא בסכנה מוחשית כל רגע, כמה וכמה גלים אימתניים עברו עליו, ובכל גל וגל שעבר עליו נענע לו בראשו, וכמעט שהוא טובע למוות, כשהוא מרגיש שהנה גופו נסחף ונמשך כמגנט אל תוך המים... ה"י. אלמוני שרבינו העמידו לשומר, הרים רגליו וברח בעוד מועד... והמשמשים גם הם היו בפחד גדול לחייו של רבינו, ועמדו אובדי עצות, חיוורים כסיד...

ביקשה מחילה מבעלה ר' מענדל על כל הזמן שציערה אותו בזה הענין. ואמרה לו שבוודאי לא יבא הביתה כל יום מבלי להביא אורח, וכל מיני אורחים היא תקבל אותם בשמחה ובאהבה, ותשמש אותם במסירות ונאמנות עד כמה שכוחה מגעת, והיא קיימה את דבריה בשלימות. ולא עוד אלא חידשה דבר נפלא בהענין של הכנסת אורחים, שבלילה כאשר האורח שכב לישון, ביקשה מבעלה ר' מענדל שיביא לחוץ את בגדי האורח כדי לבדוק אותם איפה שצריך איזה תיקון בתפירה וכן בכיבוס מה שיש לכבסם, וכמה פעמים בילתה בזה כמה שעות בלילה, וגם נזדמן שעבדה בזה משך כל הלילה עד שהיו מוכנים הבגדים כמו חדשים לבקרים מתוקנים ונקיים.

ר' מענדל שמח מאד ונתן שבח והודיה לה' על הישועה הגדולה שבא לו סוף סוף מן השמים שזוגתו נשתנתה כליל לטובה ועוזרת לו בכל לבבה ונפשה לקיום המצוה של הכנסת אורחים.

ור' מענדל השקיע את ראשו בזה עוד יותר עד שכל אורח שהגיע לקאסאני ידע כבר שצעדו הראשון הוא לבקר אצל ר' מענדל כדי להבטיח לעצמו שם מקום לאכילה ולינה. ור' מענדל גם הלך עם האורח לבקר אצל הבעלי בתים לקבץ לו נדבות, ובפרט מי שבא באיזה ענין חשוב של פדיון שבויים או הכנסת כלה וכדומה, היה ר' מענדל מכתת רגליו עמו במסירות נפש ממש.

ועל ידי שהתפרסם הרבה בסביבות קאסאני מקרוב ומרחוק דרכו הנפלאה של ר' מענדל בהכנסת אורחים, ואיך שאשתו לא רק שאינה מתנגדת לו בזה אדרבה היא עוזרת לו בכל כוחה ולבבה, על ידי זה נתרבו האורחים לעבוד דרך קאסאני ולהתאספן אצל ר' מענדל, כדי להינפש קצת מטורח הדרך הארוכה שלהם, עד שנעשה צר המקום אצל ר' מענדל בדירתו בשביל לינת לילה להאורחים. ר' מענדל לא היסס הרבה. הוא החליט לבנות ולהרחיב ביתו בשביל זה. והוא בעצמו נעשה הבנאי. כי הוא באמת היה בעל כשרון גדול לכל דבר, וגם שכר לו איזה ערל משכניו שיהיה לו לעזר בעבודתו, לפי תכניתו והוראותיו. והם בעצמו עשו את החומר ולבנים לבניה. ר' מענדל בעצמו פשט את נעליו ופוזמקאותיו והפשיל את מכנסיו לעבוד בזה ברגליו היחפים.

עברו דרך שם אנשים חשובים מקאסאני שהכירו את ר' מענדל היטיב, והתפלאו על המראה וניגשו לר' מענדל ואמרו לו: היתכן לבזות את עצמו ככה, וכי אין זה חילול כבוד התורה, והלא אפשר לחפש דרך אחר כגון לשכור עוד פועל אחד לעבודה והוא רק יתן הוראותיו אבל לא יתבזה לעבוד בעצמו בזה. והשיב להם ר' מענדל: חס מלדבר דברים כאלה, אני לא אמסור את המצוה הזאת לאחר. אילו הייתי עושה זאת בשביל עצמי, היה אפשר מקום לומר ככה, כי למה לי לבזות את עצמי בזה, למה לי לבטל תורה בעד זה וכדומה, אבל הלא לא בשביל עצמי אני עושה זאת, שהרי בשביל עצמי ובני ביתי מספיק לי דירתי כמו שהוא, אני עושה זאת כדי לעשות רצון הבורא ברוך הוא ולגרום נחת רוח לפניו ולהרחיב גבולי המצוה של הכנסת אורחים, וכי יש כבוד גדול יותר מזה מלהתבזות בשביל כבוד שמים.

ר' מענדל השלים את הבניה ברוך השם בעצמו עם עוזרו, ובנה חדר מרווח של ששה מטר באורך וברוחב מחובר לביתו אשר ישמש אך ורק ללינת אורחים, והעמיד בתוכו מיטות חזקות ונוחות לשינה, וזוגתו עשתה את הכרים וכסתות מנוצות טובות ועמלה על זה הרבה שבועות, והמשיכה במעשיה הטובים לאסוף בכל לילה את הבגדים של האורחים אשר שכבו לישון לתקנם ולתפרם ולנקותם ולכבסם את

קדישא בהיותו בעיר בערעגסאס, אודות אחיו החסיד ר' מענדל ראטה מהעיר 'קאסאני'.

הנה ר' מענדל הצטיין מאד, במצות הכנסת אורחים עד להפליא, לבד מה שהיה גדול בתורה וביראה. כל יום הביא לביתו כל אורח שפגש בבית המדרש או ברחוב, ומכל שכן בשבתות וימים טובים, הוא לא חילק בין מה שנקרא 'אורח הגוף' ומה שנקרא 'אורח שאינו הגוף', אצלו היו הכל הגונים, רק שיטול ידיו ויברך המוציא וכשגמר אכילתו יברך ברכת המזון, וקבל כל אורח בביתו בהסברה יתירה. לאורחים רבים גם דאג ללינת לילה עד כמה שביתו היה מספיק לזה. והיה כבר מפורסם גם בסביבות קאסאני להאורחים מקרוב ומרחוק, שבקאסאני ממתין עליהם אכסניא טובה באש"ל, בסבר פנים יפות מהמארח אצל הרב החסיד ר' מענדל ראטה.

הנה כל זה היה טוב מאד אם היה הכל הולך בשלום ובמישור, אבל הבעל דבר המסית לא הסכים לעבודתו הקדושה של ר' מענדל, והתחכם והעמיד לפניו נסיון קשה לפוקה ומכשול אשר יפריע אותו במעשיו הטובים. הבעל דבר גירה בו את זוגתו והיא התנגדה מאד לדרכו בהכנסת אורחים, להביא לביתו אורחים שונים ומשונים, כל מה שיזדמן לידו, והתקוטטה עמו מדי יום ביומו והרימה עליו צעקות מבהילות בנוכחות האורחים. אבל ר' מענדל שהיה בעל מדות נפלא ולא טעם טעם כעס ורגזנות מימיו, ענה לה תמיד בדברי רציני ונחת וצהלת פנים עד אין שיעור, ואת האורחים הרגיע בדברי פיוס שלא יגע ללבם דבריה הקשים של זוגתו, ודרכו היה לומר להם באופן שלא להרגיז אותה עוד יותר בדבריו, שזה רק רגילות אצלה לדבר ככה, אבל היא אינה רעה כמו שהיא עושה את עצמה, ובלבבה פנימה היא בעלת יראת שמים, ומסכמת לעשות רצון הבורא ברוך הוא, וכדומה עוד דיבורים כאלה, עד שהאורחים כבר ידעו מהמשחק הזה מה שמוכן להם אצל ר' מענדל, והתרגלו כבר לזה ובאו אליו כרצונו, על אף התנגדותה הקשה. עיקר עבודתו של ר' מענדל היה לרכך את לבב בני ביתו ולדבר על לבה הרבה דברים טובים ולספר לה מעשיות מחסידים ואנשי מעשה וצדיקים וצדקניות עד כמה הצטיינו במצות הכנסת אורחים ומה שזכו על ידי זה לדור ישרים מבורך ולאריכות ימים ושנים, ולמד וקרא לפניו מספרים הקדושים עד כמה חשובה מצוה זו בשמים ממעל, כמעט אין כדוגמתה בחשיבות, ועוד דברים כאלו. ככה עבר עליהם זמן זמנים טובים, והיא היתה נראית כאגוז קשה שכמעט אין לפצחו בפטיש חזק, ולבבה אטום וסתום לקבל הדברים.

ומובן שר' מענדל לא חדל מדרכו הטוב כלום מלהביא אורחים לביתו בשמחה ובצהלת פנים ולסדרם בביתו באש"ל, עד שבא פעם לידי זה שברוב רוגזה וכעסה שפכה קערה של רוטב רותח על ר' מענדל על שהביא אורחים לביתו. אבל ר' מענדל לא נתקעס ולא נתרגז אפילו כל שהוא רק המשיך לדבר על לב האורחים שלא ידע לבבם על דבר זה, וזה רק איזה מקרה לא טובה שהיא מצוערת ומרוגזת בשביל דא ובשביל הא, ועוד הפעם לא יהיה כדבר הזה, והעיקר שר' מענדל לא נתעייף ולא נתייגע מלדבר על לבבה דברי רציני ותחנונים ולקרוא לפניו מספרים הקדושים ולהסביר לה את המצוה הגדולה שנפל בחלקם לקרב אורחים בביתם ולהחיות לבבם ומה טוב חלקם וגורלם בזה ובבא, וכל דבריו היו תמיד בפה רך, אך ככה נמשך הדבר ללא שינוי לטובה מצד אשתו.

והנה פתאום, באיזה יום מן הימים נשבר הקרח הנורא ואשת ר' מענדל השתנתה מן הקצה אל הקצה אשר לא יאומן כי יסופר. היא

ר' מענדל שמח מאד ונתן שבח והודיה לה' על הישועה הגדולה שבא לו סוף סוף מן השמים שזוגתו נשתנתה כליל לטובה ועוזרת לו בכל לבבה ונפשה לקיום המצוה של הכנסת אורחים

"אתה יודע מה", השיב הפריץ, "אם כל כך מפריע לך להיות גוי, תחזר להיות יהודי".

אורו פניו של האיש. חזר לביתו, ובשר לאשתו בשמחה גדולה, "ברוך השם, אנחנו שוב יהודים! הפריץ ותר על הוראתו!"

"אוי", לחשה האשה, "בדיק עכשיו?! עוד ימים בודדים יחול חג הפסח, ואני כבר חשבתי שלא אצטרך לעבד קשה לנקות את הבית מהמץ. אוי!

תבקש מהפריץ, שידחה את ויתורו עד אחרי פסח?"...

אמרו עליו על ר' שמואל שטראוס זצ"ל שיהודי שמח וטוב לב היה, כי שמחה גדולה ונהרה אמתית לא ראו על פניו מעולם, כפי שראו באותה שבת מיוחדת לפני שנים רבות. ירא אלוקים מרבים היה ר' שמואל כל חייו התאמץ לקיים את רצון קונו ולהרבות במצוות ובמעשים טובים.

"חצר שטרויס" המפורסמת שבירושלים, נתרמה על ידו, כולל המבנים שבתוכה, לבקשתו של גאון המוסר רבי ישראל סלנט זצוק"ל. רבים שמעו על חצר זו, אך לא רבים יודעים, כי היום היא מכונה "מוסדרה", לאחר שהערבים כבשו את האיזור כינוהו כך על שם בעלי המוסד שהתגוררו בו. כיצד נתרמה "חצר שטרויס", ומנין היה לר' שמואל שטראוס ממון כה רב.

על כן שמענו מהמתנחל הוותיק הרה"ג ר' משה טורק זצ"ל נכדו של מורינו רבי יעקב רזנהיים ז"ל שהיה חתנו של ר' שמואל.

ר' שמואל התגורר בעיר קרלסרוה שבגרמניה. לפרנסתו עסק ר' שמואל בגיהול בנק קטן שהקים עבורו חמיו העשיר לאחר נישואיו. במושגי אותם הזמנים, כדי לנהל בנק קטן היה צורך בשלושה דברים. ראשון מן הממשלה. קבלות רשמיות וחליפה בעלת שני כיסים לכל הפחות, כדי לשכן בהם את כספי הפקדונות. ואכן, ר' שמואל ניהל את עסקיו ביד רמה. אנשים רבים סמכו עליו והפקידו בידיו את כל חסכונותיהם, והוא פירנס את משפחתו ברווח.

בוקר אחד, יום שיש היה זה, לבש ר' שמואל את בגדי השבת לרגל שמחת ברית מילה שערך אחד מקרוביו, ולאחר ברית המילה עסק ר' שמואל בעסקיו במשך מספר שעות.

עם לילה, בליל שבת קודש, ר' שמואל סיים את תפילת ליל שבת והחל לצעוד אל ביתו, כאשר לפתע הבחין כי כיס מעילו תפוח. לתדהמתו הרבה התברר לו, כי כל כספי הפקדונות שהופקדו בידיו, הצרוורים בחבל ובשקיק בד, נמצאים בכיס מעילו. בו ברגע, עצר ר' שמואל מהלכו. עיניו חשכו, ליבו הלם ודקותיו פעמו בחוזקה.

כל חייו עמדו על כף המאזניים. השלכת שקיק הבד, כמוה כהשלכת כל עתידו לנהר גועש. הוא כבר צפה בדמיונו את המוני הלקוחות – איכרים, סוחרים זעירים, אנשים שחסכו מפת לחמם כדי לרכוש תפילין לבנם יקירם, כולם עומדים בפתח ביתו וזועקים חמס. זעקות "גולן", "גנב" ו"פושע" החלו להשמע במהרה, ותוך דקות מספר רוקן ההמון הזועם את תכולת ביתו, השליכו אותו ואת משפחתו מדירתם ועשו בה שמות.

אחוז בשרעפיו עמד ר' שמואל בטיבורה של העיר, בפינת קרן רחוב הומה. הוא החליט את החלטת חייו, לעשות רצונו יתברך במסירות נפש. ידיו לא רעדו, בטנו לא צבתה, לבו פעם בקצב סדיר ורגוע, וארשת פניו שלווה היתה, כאילו לוגם הוא כעת כוס חמין בהפסקת הצהרים, ר' שמואל ניער מעליו את מעילו, וצפה באדישות בצרור הכסף שנשטט מכיסו.

הלבנים כדי שיהיו מוכנים בבוקר כמו חדשים, ולא פעם אחת היתה ערה בעבודה הלזו כמעט כל הלילה, והרבה נשים כשרות התקנאו בעבודתה כאשר שמעו וידעו מזה ואשרי חלקה וגורלה.

ככל העובדא זו, איך נסתבבו הדברים אצל ר' מענדל חזונתו עם ההכנסת אורחים שלהם, סיפר הרה"ק בעל 'שומר אמונים' זיע"א לתלמידיו ואנשי החברייא קדישא המקשיבים לקולו, בבערעגסאס. ובכלותו לספר האריך בעצמו בדברי הסבר ומוסר השכל בטוב טעם ודעת מה שאפשר ללמוד מזה המעשה על כל מהלך החיים, והיו נעימים ומתוקים הדברים לשמוע אותם מפום ממלל רברבין שפתים ישק.

ומעט מהדברים היו כדלהלן: הנה בעיקר יש להרים ולהדגיש כאן, את יקרות וחשיבות מדת הסבלנות של ר' מענדל ושלא לכעוס ולהתרגז על שום דבר אפילו כל דהו, כי לולא המידה היקרה הלזו של סבלנות שהיה לר' מענדל במדה מרובה מאד, שסבל מאשתו חירופים וגידופים ובזיונות עד אין שיעור זמן וזמנים טובא על דביקותו במצות הכנסת אורחים ולא התכעס והתרגז בשום פעם כלל וכלל לא, אפילו כששפכה עליו קערה עם רוטב רותח, רק אדרבה קיבל תמיד כל דבר בשמחה ובאהבה וצהלת פנים. וענה לה איזה דיבורים על אתר בניהותא ופה רך. לולא זה לא היה יכול בשום אופן להמשיך בקיום מצות הכנסת אורחים. ומי יודע עד היכן היו הדברים מגיעין על ידי המריבות בין איש לאשתו, ה' ירחם ויצילנו מזה. ועל ידי מדת הסבלנות של ר' מענדל, סוף כל סוף נתהפכו כל הדברים לטובה ונתקדש שם שמים על ידי שניהם ביחד. ויוצא מזה מוסר השכל נפלא הפלא ופלא מה שאפשר לפעול על ידי מדות טובות ובעיקר סבלנות. ועוד אנו רואים בהפרשה של ר' מענדל חזונתו עד כמה טוב ומועיל הוא לדבר דברים לזונתו בענייני יראת שמים מה שמובא בספרים הקדושים, ולהסביר לה את יקרות וחשיבות של זו המצוה שבא לידם בשמים ממעל, ולא להתעייף מלספר לה מעשיות מצדיקים וצדקניות ואנשי מעשה איך שמסרו נפשם על זה ומה שזכו על ידי זה בזו ובבא וללמוד אתה דברי מוסר מספרים הקדושים ומדברי חז"ל בהסברים יפים כדי להטות אותה לטובה, ואף על פי שרואה עקשנותה עד שנדמה לו שכל דבריו הם לריק, אבל זה טעות רק הבעל דבר מדמה את הדבר ככה כדי להרבות במחלוקת ופידוד לבבות בין איש לאשתו ח"ו.

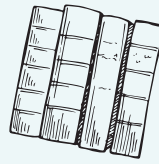
אבל האמת הוא כי דברים הנאמרים בלב אמת וביראת שמים ובפה רך בלי כעס ורוגז אף פעם לא חוזרים ריקם לגמרי, וסוף סוף אם ימשיך ולא יחדול מדרכו הטוב יעשו דבריו רושם הצפוי והחלק הרע של אשתו פתאום ישבר ויוכנע לגמרי ותתהפך לבבה לטובה, ואז ישתלם לו בעד כל הצער ועגמת נפש שסבל עד הנה כמו שאנו רואים כל זה ברור שלבסוף נשתנתה אשת ר' מענדל לטוב ולחסד ולרחמים ועסקה במצות הכנסת אורחים בכל לבבה ונפשה במסירת נפש ממש. (ספיר ויהלום פר' פינחס ע"ה - להגה"ה ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

חלף שבוע, והפריץ ראה שפני היהודי אינם כתמול שלשום. תוגה גדולה אופפת אותו, ונראה שלא אבל ולא ישן מזה זמן מה.

"מה ארע לך?" שאל הפריץ. "מדוע כה נפלו פניך?"

"ואיך לא יפלו, אם מכרתי את אמונתי ואת דתי כדי למצא חן בעיני אדם, בשר ודם?!"

היה זה בשעת לילה מאוחרת. דמותו התמירה של ר' שמואל נראתה היטב על רקע האורות הצהובים שבקעו מחלונות הבתים. דמות של איש אמיץ, אדם ישר והגון, המאמין והבוטח באלוקיו בלא סייגים. ר' שמואל הלך והתקרב אל המקום בו הוא שמט את מעילו, והנה, בדיוק באותה פינה, בקרן הרחוב ההומה, היה מונח ה... צרור, "אכן. במשך שבת שלימה איש לא נגע בכספו של ר' שמואל! נס! ומופת! ר' שמואל נשא את פניו למדומים, הודה לבורא העולם על שהעניק לו את הכוחות הדרושים לעמוד בניסיון כה גדול, ועל שהציב שמירה על כספו שהיה מונח במשך כל השבת ברחובה של עיר, ובעודו קורא בהתרגשות מזמורי הודיה מספר התהילים, התכופף ר' שמואל במלא הדרו, השיב את הצרור של הבנק – לכיס מעילו, וחזר בעליצות לביתו. אין צורך לתאר את השמחה העצומה שהשתררה בבית משפחת שטראוס, כאשר אבי המשפחה נכנס אל הבית, כשכיס מעילו תפוח ועל פניו החיוך הנצחי.

הרב משה טורק זצ"ל ששמע את המעשה מחמותו, שהיתה בתו הבכורה של ר' יעקב רוזנהיים, מסיים את דבר המעשה, כשהוא מפטיר ואומר: ומה קרה אחר כך? למחרת עבר באיזור שר האוצר של המחוז ששמע כי יהודי ישר ונאמן מנהל בנק באיזור זה, ובו במקום הוא החליט שכל כספי אוצר המדינה יופקדו בבנק של ר' שמואל שטראוס!

למה? כי כך רצה השי"ת לגמול לו על מסירות נפשו. הפעם כבר היה ר' שמואל זקוק למספר מעילים בעלי כיסים עמוקים ורחבים. עד מהרה נפוצה השמעה כי מושל המחוז הביע את נאמנותו ב"בנק שטראוס", ותוך שנים מספר היה ר' שמואל לעשיר מופלג ומפורסם. מכספים אלו, תרם ר' שמואל את "חצר שטרויס" המפורסמת בה התגוררו צדיקים מופלגים וגאוני ארץ, בהם, הגאון ר' איצלה בלאזר והגאון ר' נפתלי אמסטרדם זצוק"ל. "אני חושב", מסיים הרה"ג ר' משה טורק זצ"ל, "שעל מעשה זה, אין צורך להוסיף מילים ומוסר השכל, המעשה הזה מדבר בעד עצמו". אכן.

(גליון פניני בית לוי)

בחדר הבית עמדה אשת הזקן, מצפה לשוב בעלה מבית הכנסת. פתאום היא רואה מוחזה לא-יאמן... בעלה, פניו נזדרזת מאושר, צועד בראש עם האורה, וכל בני העיירה מלווים אותם. אחרים צועדות נשים רבות, ששמעו של האורה החשוב הגיע לאוזניהן, ובידי כל אחת ואחת סידים ומגשים עמוסים.

כולך רוצות לקחת חלק בזכות הגדולה ולהשתתף בסעודת הצדיק. עוד בטרם נכנסו, הבית כבר היה מלא כל טוב, בשר ודגים וכל מטעמים, בשפע רב, שדי היה בהם לסעודת השבת, והותר לכל השבוע, מיד בהיכנסם לבית אמר הזקן לאישה: "ראי נא איזו זכות נפלה בחלקינו. מכל יהודי העיירה דווקא אנחנו זכיני לארזה את רבי אברהם אבן-עזרא".

ערב שבת. בתי היהודים בעיירה הקטנה לובשים תכונה של הכנות לשבת. ריח תבשילים נודף מכל עבר. ילדים וילדות לבושים בבגדי

ר' שמואל המשיך בהילוכו לעבר ביתו, ולא פנה להביט אף לא פעם אחת לעבר האוצר שברגע זה הופקר לגורלו. לבטח, לא יחלפו מספר דקות, וחיייו של איזה גוי קרסלאוי ישתנו מן הקצה אל הקצה. נרות השבת ריצדו כתמיד, כאשר ר' שמואל נכנס אל ביתו כששמחה עצומה אופפת את כולו. חיוך רחב נמתח על פניו, ולאחר שאיחל לבני משפחתו "אגוטן שבת" לבני, פצה ר' שמואל בשירת "שלום עליכם" שהדהדה על פני כל הרחוב.

אותה שבת לא ויתר ר' שמואל על זמר או מנגינה יפה כל שהיא שעלו בזכרונו. גולש היה ר' שמואל מ"חסדי ה' כי לא תמנו" ומזמר "אמת אתה הוא ראשון", משם המשיך לשורר "בגלל אבות תושיע בני", חזר ל"חסדי ה'", סיים ב"קה ריבון עלם" וקינה במארש עליו. בני ביתו לא ידעו מאומה על שאירע ברחוב, אך מי הוא זה שדוהה את ר' שמואל עליו ושמח ואינו מצטרף? וכך חלפה לה השבת על משפחת שטראוס בטוב ובנעימים.

שלושה כוכבים קרלסואיים נצצו במדומים כאשר ר' שמואל אחז בהתרגשות את גביע הכסף, ובעוד טיפות יין זולגות במורד כף ידו הבדיל ר' שמואל בקול רם "המבדיל... בין ישראל לעמים בין בנקאי השבת יום השביעי לששת ימי המעשה"... כשבלבו הוא הודה לאלוקי ישראל על שנסך בו את תעצומות הנפש לבצע את רצונו לשמור על קדושת שבת המלכה, בלא כל חשבון.

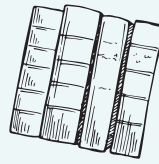
הנוכחים סיימו לנגב את אצבעותיהם טבולות היין בכיסי מכנסיהם, כסגולה לעשירות, ור' שמואל סימן להם לשבת על מקומותיהם, והחל לספר להם את אשר אירע עמו בליל שבת. רגשות פחד ושמחה, צער והתרגשות, שימשו בעירבוביא ליד שולחן השבת הגדול, שספג באותן שעות דמעות ורתחות ודמעות גיל שניגרו מעיני בני המשפחה. ר' שמואל חיזק את לבם בשביבי מוסר ובמאמרי חז"ל, כי הכל מאתו יתברך, ואל להם לדאוג, כי הוא הזן והמפרנס לכל, ואנו עשינו את רצונו. ר' שמואל סיים את דבריו והנוכחים שתקו. איש איש התכנס בהרהורי פנימה, וכל אחד ניסה לגרש ממחשבותיו את השאלה המרה כיצד יראה "החיים שאחר". האחד שיקע את ראשו בין ברכיו, השני השעין את סנטרו על השולחן ובהו באורלוגין התלוי על הקיר מולו, האחר ישב זקוף על כסאו, כאילו קפא מרגע ששמע את ההודעה הקשה.

הכל קפצו באחד ממקומם, כאשר כסאו של ר' שמואל חרק בעוצמה על ריצפת החדר. בני הבית הביטו באביהם, שנחפו ללבוש את מעילו העליון ועמד לצאת מפתח הבית תוך שהוא אומר "עלינו מוטל להשתדל. אני הולך לבדוק מה קרה עם הכסף!"

בני הבית נותרו במקומם, עצובים על שאירע, ודואגים לאביהם שעתידי להתאכזב מרה, כאשר יגלה כי צרור השטרות איננו. ואילו ר' שמואל, יצא שאנגנות את מפתן ביתו, כשרוח השמחה ששרתה עליו במהלך השבת, מלווה אותו לדרכו.

הכל קפצו באחד ממקומם, כאשר כסאו של ר' שמואל חרק בעוצמה על ריצפת החדר. בני הבית הביטו באביהם, שנחפו ללבוש את מעילו העליון ועמד לצאת מפתח הבית תוך שהוא אומר "עלינו מוטל להשתדל. אני הולך לבדוק מה קרה עם הכסף!"

בקשת האורח אל הרב, והרב הסכים, לאחר שהתנה עם האורח, כי אם לא ישימע דברי חכמה, יאלץ לרדת מיד מן הבימה. כשהגיע העת, עלה הזר אל הבימה. חיוכים לעגניים עוד נידאו בקצה פיהם של כמה מהמתפללים, אך מיד כשפתח האיש בדבריו, השתררה במקום אווירה של תדהמה והפתעה.

האורח הרצה את דבריו בשטף, בהסברים נפלאים, מתובלים בספורים ובמדרשי חז"ל. ביאר שורה של סוגיות בפרשת השבוע, וחדש עליהם חידושים נפלאים שאוזן לא שמעה כמותם. מיד בסיימו את דרשתו עטו עליו כל נכבדי הקהילה והפצירו בו לסעוד על שולחנם. במיוחד גברה ההתרגשות כאשר הרב ציווה על האורח להזהרות בשמו והתברר כי אינו אלא רבי אברהם אבן-עזרא, שכבר נודע שמו ונתפרסם בעולם.

רבי אברהם הודה לכל הנכבדים שהזמינוהו אך אמר: "כבר זכה מארחי במצוות הכנסת אורחים, כאשר קיים אותה לשם המצווה, אע"פ שלא הכירני. מעדיף אני גם עתה לסעוד בביתו."

בחלון הבית עמדה אשת הזקן, מצפה לשוב בעלה מבית הכנסת. פתאום היא רואה מחזה לא-יאמן...

בעלה, פניו נוהרות מאושר, צועד בראש עם האורח, וכל בני העיריה מלווים אותם. אחריהם צועדות נשים רבות, ששמעו של האורח החשוב הגיע לאוזניהן, ובידי כל אחת ואחת סירים ומגשים עמוסים.

כולן רוצות לקחת חלק בזכות הגדולה ולהשתתף בסעודת הצדיק. עוד בטרם נכנסו, הבית כבר היה מלא כל טוב, בשר ודגים וכל מטעמים, בשפע רב, שדי היה בהם לסעודת השבת, והותר לכל השבוע, מיד בהיכנסם לבית אמר הזקן לאישתו: "ראי נא איזו זכות נפלה בחלקינו. מכל יהודי העיריה דווקא אנחנו זכינו לארח את רבי אברהם אבן-עזרא."

למשמע הדברים נרעדה האשה. מצד אחד שמחה על הזכות הגדולה, אך מיד נזכרה בסעודה אמש. "הלוא אני היססתי למלא את בקשתו, האם יסלח לי איש צדיק וגדול זה?!", הרהרה בליבה. קודם שהתחילה הסעודה פנה רבי אברהם אל האשה ואמר: "רואה את, לא הייתה לי ברירה אלא לגלות את זהותי כדי לקיים את אשר הבטחתי."

הבנתי היטב את דאגתך, ומראש לא הייתה לי שום קפידה עלייך. להפך, זכיתם לקיים את מצוות הכנסת אורחים כהלכה ולעמוד בניסיון, ומעתה לא תדעו עוד מחסור."

השבת, מצפים לשעה שבה יצעדו לקבלת שבת בבית-הכנסת. איש לא שם ליבו להלך העני שהגיע זה עתה מדרך רחוקה. תשוש הוא ורעב, כבר כמה ימים לא בא מזון של ממש אל פיו. מראהו ובגדיו העלובים מסתירים את גדולתו הרוחנית ואישיותו המיוחדת, ואף הוא אינו מגלה את זהותו שלא לצורך. בטוח בה, שיזמין לו מקום לשבות בו, פנה לבית הכנסת והחל באמירת 'שניים מקרא ואחד תרגום', בקול נעים וערב.

לאחר התפילה פנה אליו יהודי זקן: "שלום עליכם, יהודי. היכן תאכל?" ענה ההלך שעדיין לא מצא מקום אירוח. "אם-כן, בוא עמי," אמר לו זקן. "אמנם המזון בביתנו דל, אך בשמחה נתחלק עמך במה שיש לנו."

האורח התלווה לזקן. ועד מהרה הגיעו לבית קטן ודל, מואר באור נרות ובחמימות של יהודים טובים. האשה הגישה לפנייהם ממה שהיה בבית. ניכר היה בה שהשתדלה לכבד את השבת ואת האורח בכל מאודה, אולם הסעודה הייתה רחוקה מלהשביע, ובמיוחד את רעבונן של האורח. פנה האורח בנימוס אל בעל הבית בבקשה לקבל עוד מנה. בשומעה זאת נלחצה האשה ולחשה לבעלה במבוכה: "לא יישאר לנו מזון לסעודת היום!" הבעל השיב לה בלחש: "אל-נא תמנעי מלמלא את בקשתו. זכות גדולה של הכנסת אורחים והאכלת עני רעב אינה מזדמנת בכל יום."

כאשר סיים האורח לאכול את המנה הנוספת, שלא הייתה אלא נתח קטן ועלוב, התנצל על רעבונן הגדול וביקש, אם אפשר, עוד מנה. הפעם השיבה האשה: "אם אגיש לך עתה את שארית הסעודה שנותרה למחר, לא ייותר מאומה לסעודת השבת. האם נאלץ מחר לצום חלילה?". האורח שמע את דבריה ואמר: "בכל זאת, מבקש אני גם את המנה של מחר. ובאשר למחר, אל תדאגי, ה' יזמן לפניכם את כל הדרוש כדי לקיים את סעודת השבת כהלכתה."

הפנתה האשה מבט תוהה אל בעלה. כיצד עליה לקבל את דברי האורח המוזר? בעלה לא נראה מודאג. נראה שגם הוא שם בה את מבטחו וסמך על דברי האורח. אם כן, הרהרה בליבה, עליה לקיים את המצווה בשמחה. תיכף ניגשה למטבח והגישה לאורח את כל מה שנשאר. למחרת קמה האשה עייפה, אחרי לילה של נידודי שינה. הדאגה מה יאכלו לסעודת שבת לא הרפתה ממנה. בעלה פנה ללכת לבית-הכנסת והיא לקחה את הסידור והשקיעה את עצמה בתפילה. בבית-הכנסת המולה רבה, שמועה עברה על הלך עני בלתי מוכר, המבקש לדרוש לפני קריאת התורה. מי יודע אם אכן תלמיד חכם הוא, ושמא ינצל את ההזדמנות לדברי לעג ושחוק? הפנו הגבאים את

לאחר התפילה פנה אליו יהודי זקן: "שלום עליכם, יהודי. היכן תאכל?" ענה ההלך שעדיין לא מצא מקום אירוח. "אם-כן, בוא עמי," אמר לו זקן. "אמנם המזון בביתנו דל, אך בשמחה נתחלק עמך במה שיש לנו."

- ווארט יומי • סיפור יומי
- הלכה יומית • אור החיים
- הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף
- היומי • זיכרון לצדיק

מחברים
הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים
ככה מתחילים את היום!

לחץ כאן להצטרפות

ישראל
למייל האישי

פנינים על הפרשה:

מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה ח). אפשר לרמז דנקודות מקדש הן נקודות 'רא'ה, להורות דעקר המקדש ובית הכנסת הוא שירגיש האדם בעצמו וידע שהשכינה מצויה שם, וישוב שם במורא ופחד שהרי יושב לפני השכינה, וכמו שאמר (תהלים נה טו) 'בבית אלהים נהלך ברגש', דהינו שירגיש וידע שהרי הוא בבית אלהים, פרוש בבית שאלהים מצוי שם. וכמו שאמר יעקב אבינו עליו השלום (בראשית כח יז) 'מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים', כלומר מאחר שהוא בית אלהים הוא נורא מאד, והיושב בו צריך לישב במורא גדול ובקדושה. וכמו שתמה יעקב אבינו עליו השלום שאמר (שם פסוק טז) 'אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי, ופרש רש"י ז"ל שאם ידעתי לא ישנתי במקום קדוש כזה:

וכמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים ח ח) ואני ברב חסדך אבוא ביתך אשתתחוה אל היכל קדשך. ביראתך, הכונה, אמר דוד המלך עליו השלום, חסד גדול ורב מאד עשית עמנו אשר זכיתנו לבוא עד הלם, שאמרת לנו עשו לי בית אשר שם אהיה מצוי עמכם, וכיון שכן הוא, צריכים אנו מפני כבודך המצוי שם לישב במורא ופחד. וזה שאמר 'ואני ברב חסדך אבוא ביתך', דהינו חסד רב עשית עמי שאמרת לי זה ביתי, הנני מצוי בו, בוא ושב עמי, וכיון שכן הוא, משעת כניסתי בו אכנס ביראה, וכל ישיבתי שם ביראה, וזהו 'אשתתחוה אל היכל קדשך. ביראתך':

(מחשוף הלבן פרשת תרומה)

מורא בית הכנסת והשכמה לתפילה

בראשית (בראשית א א). אותיות 'בית ראש', לרמז על בעל תשובה שצריך להזהר להשכים ולהעריב לבית הכנסת מדי יום ביומו, כי הוא תקון גדול לכפרת עוונותיו ולקבלת תשובתו, מפני שהתפלה במקום קרוב, כמו שנאמר (הושע יד ג) 'ונשלמה פרים שפתינו'. ויותר מזה אמרו (ברכות לב:), דגדולה תפלה יותר מן הקרבנות, שנאמר (ישעיה א טו) 'גם כי תרבו תפלה'. וכיון שכל כך גדול כחה של תפלה צריך להזהר בעל תשובה שלא יבטל שום תפלה:

יזהר במורא בית הכנסת

וישמר כל הדברים שאמרו חכמינו ז"ל בעניני בית הכנסת, דהינו שיהיה עליו מורא בית הכנסת לפי שהשכינה בבית הכנסת, וכיון שהשכינה שם צריך

עצות וסגולות:

מידת הענוה (ב')

היצר מגרה את הלומדים להתנאות בדברי תורה

יצר הרע אינו מניח שום אדם שאינו מתגרה בו, אפילו תלמידי חכמים בשעה שעוסקים בתורה מפתה אותם להתנאות איש על אחיו בדברי תורה וכו' (שבת סג.). כלומר, מפתה יצר הרע אף העוסקים בתורה שנתנה בהם סיני על המדבר להתגדל ולהתתקף איש על אחיו. (פיתוחי חותם, לך לך, ד"ה ואת החורי)

כשיודע ששכינה על ראשו – ודאי יהיה שפל

הי'א את ה' צריך שיהיה מכנע וענו, והולך וראשו כפוף, כמו שנאמר (איוב כב כט) 'ושח עינים יושע'. ומי גורם זה לאדם, צריך שידע וישיכיל שהשכינה למעלה מראשו, ובזה לא ילך בגאווה ויהיה שפל ראש (קידושין לא. זוהר ח"ג קפז.). וזה הצדיק כך עושה. (פיתוחי חותם פרשת שלח)

הענוה – הפארת לעושיה

'ענוה שפלות הכנעה' גימטריא 'היא תפארת', דהינו זו היא תפארת האדם עם השמים והבריות כשיתנהג בענוה ושפלות. וזהו שאמר כאן דוד המלך עליו השלום דבקה לעפר נפשי, דהינו נתדבקתי במדת הענוה עד קצה האחרון ושמתני נפשי כעפר לכל בני העולם, ולכן גם אתה חני כדברך, שכן דברת מפי כבודך שאין לך משבח ומעלה יותר מן הענוה. (מעגלי צדק אות דל"ת, ד"ה דבקה לעפר)

הכעס בא ע"י גאוה, שמהשיב עצמו

ידוע מה שכתוב בזהר הקדוש (ח"ב קפב:), דאין לך דבר שמטמא האדם מבית ומחוץ כמו הכעס, דמיד פורחת נשמתו ממנו ונכנס במקומה אל זר, ועל זה נאמר (איוב יח ד) 'טרף נפשו באפו', שמחליף 'נפשו' בשביל 'אפו', ואם בא לשוב בתשובה, כמה קדשה וזריזות צריך עד שתשוב לו נפשו. ואין בכלל זה הכעס שכועסים החכמים על דברי תורה ודברי מוסר ותוכחת, דהכעס ההוא כלו לשם שמים, ובלבד שלא יכעס לכבוד עצמו, רק לשמו יתברך, דאי לאו הכי כעס מקרי. (פיתוחי חותם פרשת תזריע, ד"ה נגע צרעת)

קפדנות היא ממין הכעס

הקפדנות שהיא ענף הכעס. אבל הכעס הוא ברעש ורגז וקול המלה, והקפדנות היא בלי רעש ובלי רגז, רק הדבר שאינו ישר בעיניו מתעצב עליו. ופעמים מדבר על הדבר שאינו הגון עליו דברים קשים, ועמהם מעט כעס שאינו נכר שהוא כעס. ופעמים אומר דברים של הקפדה בנחת ובלי שום כעס, אבל מדבריו נכר שיש בו הקפדה, רק שומר עצמו מן הכעס, ושוא שקד שומר, שסופו, אם תשאר בו ההקפדה, יבוא לידי כעס.

(פיתוחי חותם פרשת תזריע, ד"ה או בשור)

שורש ההקפדה הוא 'גאוה'

והנה גם ההקפדה, אף על גב שאמרנו שהיא ענף הכעס, מכל מקום השורש העקרי שלה היא הגאוה, דמחמת שהיא גאוה וחושב עצמו לדבר גדול, לפיכך הוא מקפיד תמיד, שאומר לא יאות לו כזה וכיוצא. (פיתוחי חותם שם)

שהשיגו הם. ולפיכך עדין שפתי לא אכלא מלהתפלל ולהתחנן לפניה, אל תשיבני ריקם מלפניה:
(אלף בינה, תהלים קיט אות מ)

אבות העולם היו תמימים בכל מעשיהם

אשרי תמימי דרך ההלכים בתורת ה' (תהלים קיט א). אי נמי, אשרי תמימי דרך מדבר על האבות, דראשי תבות תמימי דרך ההלכים גימטריא 'אבות', דהאבות הם הנקראים תמימי דרך באמתות. וכתבו הראשונים ז"ל (ספר חסידים קס"ה), דכ"ד פעמים בתורה נכתבו אברהם יצחק ויעקב על הסדר, לומר לך דכל הכ"ד שעות של לילה ויום לא סרה מחשבתם מן המקום. נמצא, דבין בהליכתם ועבודתם ושכבם וקומם ומאכלם, בכל היה המקום ברוך הוא בין עיניהם. וזהו שאמר אשרי תמימי דרך הם האבות, שלהם ראוי לקרא תמימי דרך באמתות. והעד לזה, דתמיד היו הם הלכים בתורת ה', דהתורה העידה עליהם דכל כ"ד שעות לא פנו מחשבתם מיראת ה', אם כן להם ראוי לקרא תמימי דרך, דאפלו בהליכתם ובעסקיהם אינם חושבים כי אם ביראת ה':

האבות קיימו תורה שבכתב ותורה שבעל פה

ועוד אמר עליהם אשרי נצרי עדתיו. עדתיו הם שתי תורות, דהאבות עליהם השלום למדו וקיימו שתי תורות, כמו שכתוב (בראשית כו ה) וישרם משמרת מצותי חקותי ותורתי, ודרשו רבותינו ז"ל (יומא כח:) דקים אברהם אבינו עליו השלום אפלו ערובי תבשילין. ולהם ראוי לקרא נצרי עדתיו שהם שתי תורות, מפני שבכל לבם בתכלית היו דורשים השם:

אף שלא פעלו האבות עוולה, לא הרהרו אחר היסורים

ועוד אמר עליהם אף לא פעלו עולה וכו'. דידוע דאברהם אבינו עליו השלום נפל לכבשן האש על קדוש שמו ויתברך, ויצחק אבינו עליו השלום פשט צוארו על גבי המזבח לעשות רצונו יתברך, ויעקב אבינו עליו השלום כמה צרות באו עליו. וכלם לא הרהרו אחר מדותיו יתברך, רק היו שמחים ומקבלים גזרותיו יתברך בסבר פנים יפות. וזהו שאמר אף לא פעלו עולה, דהינו שלא עשו שום מעשה שראוי לבוא עליהם אותם הגזרות, אפלו הכי קבלו בסבר פנים יפות ובדרכי הלכו כקדם הגזרה, ולא הרהרו אחר מדותיו יתברך:

וכונת דוד המלך עליו השלום בזה, לעורר לבות בני אדם ולהודיעם התדבקות השם כראוי כיצד תהיה, שיתלמדו מאבות העולם שלא היה לבם פונה מהשם בכל עת, דזהו יראת השם העקרית. ולאחר שאמר שלשה פסוקים הנזכרים על אבות העולם ועל יראי השם שהם תמימי דרך כראוי, אז התחיל לבקש על עצמו שישגי יראת ה' כראוי, וישגי ידיעת התורה כראוי:
(אלף בינה, תהלים קיט אות א)

להיות עליו מורא השכינה שלא ידבר שם דברי חל רק דברי תפלה. גם יטהר מחשבתו שלא יחשב מעניני העולם, כי עקר התפלה בלב היא, כמו שנאמר (דברים יא יג) וילעבדו בכל לבבכם. לכן צריך שיהיה לבו פנוי מכל מחשבה, כדי שיתפלל בכונה, ולא ידלג שום תבה ויענה כראוי, ויחשב בלבו כי לא נברא כי אם לעבודתו ויתברך, וינהג קדשה יתרה בבית הכנסת:

יהיה מעשרה ראשונים בבית הכנסת

וגם כן צריך שיהיה מקדים לבית הכנסת להיות מעשרה ראשונים, שגדול שכר עשרה ראשונים כדאמרו רבותינו ז"ל (ברכות מז:). וגם כן צריך להתאחר שלא לצאת מהרה מבית הכנסת שלא יהיה נראה עליו כמשאוי. וזה רמזו גם כן במלת בראשית, בראשית כמשמעה שיהיה ראשון בבית הכנסת, והיא נמי אותיות 'בשארית', דהינו דצריך להשאר מהאחרונים בבית הכנסת. ובעל התשובה צריך להזהר בזה יותר:

(גנזי המלך, תיקון התשובה אות יא)

מראש צורים אראנו

מזקנים אתבונן כי פקודיך נציתי (תהלים קיט ק). דמצינו תפלות אבות תקנום (ברכות כו:), והזהיר לשמר התפלות בעתם, בהכרח זכות אבות שתקנו אותם מסייעתו. והמצטער לידע כונת התפלות על אמתתם כדי שתהיה תפלתו שלמה לפני אדון הכל, האבות מליצים עליו זכות ומבקשים עליו רחמים מלפני הקדוש ברוך הוא שיפתח לו שערי חכמה לדעת ולהבין פנימיות הדבר על אמתתו. וזהו שאמר מזקנים, שהם אברהם יצחק ויעקב עליהם השלום, אתבונן, תבוא לי בינה לדעת סודות התורה. והטעם, כי פקודיך נציתי, דהינו, פקודיך שהם התפלות, שמרתי אותם שמירה מעלה. וכיון שהאבות הם שתקנו התפלות, מאחר שאני שומרם, זכותם היא מסייעת לי והם יבקשו עלי רחמים שתקבל תפלתי ואשיג מה שאני מבקש:

על ידי התבוננותו באבות רואה מיעוט השגתו

אי נמי מזקנים אתבונן, לפי שראה דוד המלך עליו השלום המעלה שהגיעו לה אבות העולם עליהם השלום, וממנה ידע שלא השיג מה שהשיגו הם. והוא דשלוש ברכות ראשונות של התפלה הם עקר התפלה כידוע, וברכה ראשונה כנגד אברהם, והשניה כנגד יצחק, והשלישית כנגד יעקב. ומזה נתגלה כיון דזכו ליקבע ג' ברכות ראשונות על שמם, בודאי דהשיגו השגה נפלאה: וזהו שאמר מזקנים אתבונן, דהינו, מהיכן נודע לי שעדין לא השגתי פראשונים, מן אבות העולם עליהם השלום התבוננתי. וההתבוננות היא כי פקודיך נציתי, פקודיך הם התפלות, נציתי, אני שומרם שמירה מעלה ומדקדק בהם, דהדקדוק בכלל השמירה הוא. וראיתי שעקר התפלה הם שלש ברכות ראשונות, ושם קבעת הזקנים הללו, ואלמלא השיגו השגה מפלאת לא היית קובעם שם, ומזה ידעתי מעוט ערכי שעדין לא השגתי מה

אין משיבין על הקלקלה – הודעת פטירה לאבלים

בגמ': אין משיבין על הקלקלה. (יומא עז, ב.)

בגמרא מסופר על חטא חמור שעשו ישראל ונגזר עליהם עונש על כך, וגזרו על גבריאלי לקחת מלא חפניו גחלי אש מבין הכרובים ולזרוק על העיר ירושלים, וכשחזר גבריאלי ואמר שעשה כאשר נצטווה טענו עליו שלא היה לו לומר כן כיון שאין משיבין על הקלקלה, והיינו ששליח שנצטוו לעשות שליחות של קלקלה אין דרך ארץ שיחזור ויספר שעשה את שליחותו על דרך שנאמר (משלי י יח) 'מוציא דבה הוא כסיל'.

וכן נפסק גם כן להלכה (שו"ע י"ד ס' תב ס"ב) שמי שמת לו מת ולא נודע לו, אין חובה שיאמרו לו, ואפילו אם מתו לו אביו ואמו, ועל זה נאמר 'מוציא דבה הוא כסיל', ומותר להזמין לסעודת אירוסין ונישואין וכל שמחה כיון שאינו יודע.

וכתב בספר חסידים (ס' תתב), שלא נאמר כלל זה שאין משיבין על הקלקלה אלא בדבר שלא תבא תועלת לעתיד אם יודע מהקלקלה, אך אם תבוא תועלת מידעת הקלקלה ראוי להודיע את דבר הקלקלה כדי שיוכלו להביא את התועלת. והביא כמה דוגמאות לדבר, כגון ממה שהפליט הגיד לאברהם אבינו על שנשבה לוט (בראשית יד יג) כדי שתבוא על ידי

ויש שתירצו באופנים אחרים, שאבלות אינה חלה על האבל אלא משמע שמת לו מת, וקודם השמועה אינו חייב באבילות כלל, ואם אינו מתאבל אינו עובר על שום איסור אפילו בשוגג ובאונס אלא היתר גמור הוא (ספר חסידים ס' תתג, פנים מאירות ס' קצא, פתחי תשובה ס' תב סק"ב), ולכן אין חיוב לספר לו כדי למנעו מאיסור, מאחר וכשאין מספרים לו, גם כן אינו עובר בשום איסור במה שאינו נוהג מנהג אבילות (שו"ת שער אפרים ס' צז ועוד).

שינה במנעלים ובפוזמקאות

בגמ': האי מאן דבעי למיטעם טעמא דמיתותא ליסיים מסאני וליגני (יומא עא, ב.)

בגמרא מבואר שלא יתכן שינעל אדם מנעלים ברגליו מערב יום הכיפורים וישארו ברגליו ביום הכיפורים עצמו, כיון שאמר שמואל שמי שרוצה לטעום טעם מיתה ינעל מנעלים ברגליו וישן.

וכן כתבו להלכה בבן איש חי (שנה ב פנחס אות טז) ובכף החיים (י"ד ס' קטז אות ריא) שאין לישן עם נעליים לרגליים. ובספר לקט יוסף לתלמיד תרומת הדשן (ח"א ע"א מג ענין ג) כתב שזכור הוא שרבו התרומות הדשן היה ישן ביום עם פוזמקאות לרגליו אבל לא במנעלים, וציין סמך למנהגו זה מהגמרא בסוגייתנו שמבואר בה שאין לישן עם נעליים לרגליים.

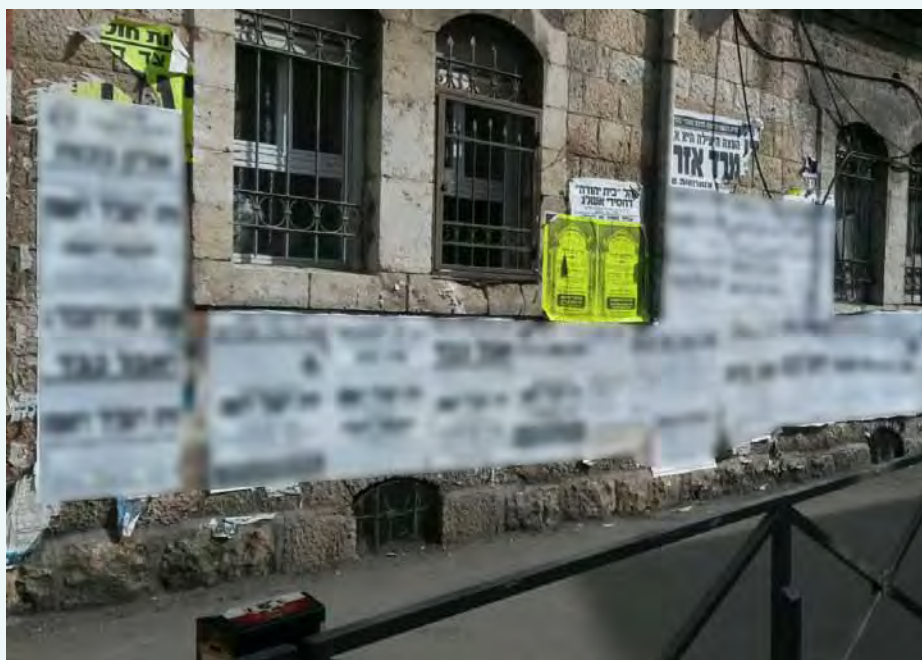
ובשו"ת שלמת חיים (ח"ב ס' קכב) כתב שמי שחלה עליו איזו קללה של מיתה יעשה כן שישן עם נעליים לרגליו, כדי לטעום בזה טעם מיתה ותתקיים בו הקללה. ובספר זכירה (נטילת שחר וענין שיכחה) כתב ששינה בנעליים קשה גם לשכחה. וכתב בשו"ת שלמת חיים (שם) שצריך להיזהר בזה גם בקטנים שלא ישנו בנעליים, וכמבואר בסוגייתנו העוסקת בנעילת הסנדל של קטנים, ועל זה אמרו שאין הקטנים יכולים לנעול סנדל בערב יום הכיפורים ושישאר ברגליהם עד יום הכיפורים עצמו כיון שאסור לישן עם הנעליים, ואם כן הרי מוכח שגם בקטנים שייך איסור זה.

אמנם בספר התרומה (ס' רמג) כתב שמנעל של תלמידי חכמים אסור להתיר

כך תועלת ההצלה ללוט, וכגון מה שאמרו ליוסף שאביו חולה (בראשית מח א) כדי שיביא בניו עמו, וכן בכל חולה יש לספר לקרוביו כדי שידאגו לרפואה עבורו, או לצדיק כדי שיתפלל על החולה. וכן יכולים להעיד על המת כדי להשיא את אשתו.

והנה האחרונים הקשו על פסק השו"ע הג"ל שמי שמת לו מת ואינו יודע מזה מותר גם להזמין לסעודת אירוסין ונישואין, וכן על מה שכתבו הפוסקים שמותר לבעל לשמש עם אשתו שמת לה קרוב והיא אינה יודעת (מהר"ש הלוי ס' כז והביאוהו הרבה פוסקים), שהרי לכאורה יש בדבר משום לפני עיוור לא תיתן מכשול, שכיון שהלה מחויב באבילות ואסור לו להשתתף בסעודות שמחה הרי מכשילים אותו באיסור כשזמנים אותו ואין מספרים לו שהוא אבל ואסור לו לבא (גליון מהרש"א לשו"ע שם, סתירת זקנים ע"א מח, שו"ת בית יהודה ח"א י"ד ס' יז).

וכתב לתרץ בשו"ת בית יהודה, שכיון שדין זה המבואר בסוגייתנו שאין משיבין על הקלקלה אף הוא איסור כמו האיסור לעבור על חיובי האבילות, אין המספר צריך לעבור על איסורו שלו ולספר את הקלקלה כדי להציל את השני מאיסורו שלו של אבילות, שאין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חבירו ולא יחטא (ויעו"ש עוד). ולדבריו נמצא שאיסור זה שאין משיבין על הקלקלה הוא איסור גמור מעיקר הדין ולא רק הנהגת דרך ארץ.

ופירות ולא הזכירו יין. והביא משו"ת דבר משה (ס' כה) שכתב שאין יוצאים חובת סעודה שלישית בפירות אלא א"כ הם מבושלים, אבל לא בפירות חיים. וכתב בדבר יציב לבאר טעם הדבר, שהנה רש"י (סוכה כז. ד"ה במיני) פירש שמיני תרגימא הם כגון פירות וכסנין וקפלוטות מבושלות. והקשו התוספות (שם ד"ה במיני) שהרי בסוגייתנו מבואר שלמסקנת הגמרא אין יוצאים חיוב אכילה בסוכה בפירות, וא"כ אין תרגימא פירות אלא רק כגון בשר ודגים. וכ"כ התוס' בסוגייתנו, ובתוספות ישנים בסוגייתנו ביארו שרק מעשה קדירה נקרא מיני תרגימא ולא פירות. וכתב בדברי יציב שיש לומר בדעת רש"י שהוא סובר שכל דבר מבושל נקרא מיני תרגימא, ופירות חיים שאינם מבושלים באמת אינם מיני תרגימא ואין יוצאים בהם בסוכה, אך פירות מבושלים אף הן כמעשה קדירה ומיני תרגימא הם נקראים. וזהו שכתב רש"י כגון פירות וכסנין וקפלוטות מבושלות, וּמְבושָׁלוֹת קאי גם על פירות וכסנין, שהכל צריך להיות מבושל ואז שם מיני תרגימא עליו ויוצאים בו בסוכה. ולכן גם לענין שבת כיון שצריך שיהיו הסעודות כדוגמת המן וכמו שנתבאר מדברי התוספות, ושם נאמר (שמות טז כג) את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו, לכן גם בזה יש סמך שיצטרפו דבר אפוי או מבושל דוקא. וכן הוא לשון המגיד משרים (לבית יוסף, פרשת צו), שכתב לענין סעודה שלישית שמיבעי דהא כזית יהא מתבשילא, ומבואר

כיון שדין ג' סעודות של שבת נלמד מהמן שירד במדבר שנאמר בו ג' פעמים 'היום', והמן הוא במקום פת, ולכן חייבים לאכול דווקא פת. ועוד כתבו התוספות שגם אם יכולים לקיים סעודות שבת במיני תרגימא מכל מקום ודאי שבפירות אי אפשר לקיים סעודות שבת, וכמסקנת הגמרא שגם סעודות חג הסוכות אי אפשר לקיים בפירות. ובאמת נחלקו בדבר הראשונים, שרבינו תם (הובא במחזיק ברכה ס' רצא סק"ח, וראה ספר הישר תשובות ס' סט וע) כתב שיוצאים חובת סעודה שלישית גם בפרפרת ומיני תרגימא, וכן כתבו בפסקי הר"ד (סוכה כז.) ושבלי הלקט (ס' צג) ותלמיד מהר"ם בספר תשוב"ץ (ס' כה) והראב"ה (סוכה ס' תרלז).

אך המאירי (שבת קיז: ד"ה שלש) כתב כדעת התוספות בסוגייתנו שגם בסעודה שלישית אין יוצאים ידי חובה אלא בפת, וכן מסקנת הריטב"א (סוכה כז.) והיראים (השלם ס' צב), וכן כתב המגיד משנה (שבת פ"ל ה"ט) בדעת הרמב"ם.

וכן פסק להלכה בשו"ע (או"ח ס' רצא ס"ה) שצריך פת לסעודה שלישית, אלא אם כן הוא שבע ביותר. וכתב הרמ"א (שם) שהוא הדין בזמן שאין יכולים לאכול פת, כגון בערב פסח שחל להיות בשבת, שאז יקיימו סעודה שלישית בפירות ובשר ודגים (רמ"א ס' תמד ס"א).

ובשו"ת דברי יציב (או"ח ס' קלג) דן אם יכולים לקיים סעודה שלישית בין, ותמה על שלא הזכירו הפוסקים אלא בשר ודגים

את קשרו בשבת מדרבנן, כיון שהם קושרים קשר חזק שאינם מתירים אותו ואינם חולצים נעליהם כי אם משבת לשבת, והביאו הבית יוסף (או"ח ס' שיז ד"ה ולצורך מצוה, והט"ז שם ס"ק ב). ותמה עליו הרש"ש (בסוגייתנו) שהרי מבואר בסוגייתנו שאסור לישן עם הנעליים ואיך ישנו תלמידי החכמים ונעליהם ברגליהם ולא חלצו אותם כי אם משבת לשבת.

ותירצו באוצר יד החיים (אות צז) ושו"ת פאת שדך (ס' לז) שבאמת על זה אמרו (שבת פג:) שאין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליהם, והיינו שקיומם של דברי תורה הוא רק במי שמוסר עצמו עליהם כל כך עד שאין לו זמן לחלוץ את מנעליו ועל ידי כך הוא ישן עמהם וטועם טעם מיתה, ומחמת רוב מסירות נפשם על דברי תורה הרי הם מתקיימים בהם.

ועוד תירץ בשו"ת פאת שדך, שלא נאסרה שינה בנעליים אלא כשהיא שינת קבע ולא כשהיא שינת עראי, ותלמידי החכמים לא היו ישנים שינת קבע משבת לשבת ולכן לא היה להם שום איסור לישן בנעליהם, וכתב שאין תימה בדבר שלא ישן אדם כל השבוע שינת קבע אלא רק שינת עראי שהרי אף הגר"א לא היה ישן שינת קבע אלא רק שינת עראי.

קיום סעודה שלישית בפירות חיים ובין

בגמ': לפיכך אם השלים במיני תרגימא יצא, ואי סלקא דעתך פירי בעו סוכה, ליתני פירות מאי מיני תרגימא - פירות (יומא עט, ב).

בגמרא מבואר שאם החסיר אדם ולא אכל בחג הסוכות את מנין הסעודות שצריך הוא לאכול (לדברי רבי אליעזר), יכול הוא להשלים באכילת מיני תרגימא, ונחלקו ב' תירוצים בסוגייתנו אם גם פירות נכללים בכלל מיני תרגימא אם לאו.

וכתבו התוספות (ד"ה מיני), שאין ללמוד ממה שאמרו כאן שיכולים להשלים סעודות חג הסוכות במיני תרגימא שהוא הדין שגם סעודות שבת יכולים להשלים במיני תרגימא, כיון שיש לומר שלענין ג' סעודות בשבת יש חיוב לאכול דווקא פת,

לטבול שתי טבילות ולהתנגב שתי ניגובים, והיות ומבואר בגמרא (כריתות יג.) ששיעור טבילה הוא קצת פחות מכדי אכילת פרס, ובשור'ת חתם סופר (שם) מבואר שזמן הניגוב הוא כזמן הטבילה, נמצא כי זמן שתי טבילות ושתי ניגובים הוא קצת פחות מארבעה פעמים כדי אכילת פרס, והיות ואכילת פרס היא ארבעה ביצים וכל ביצה הוא כשיעור הליכת מאה אמות, נמצא שהמרחק בין הר הבית למעיין השילוח הוא כ- 1 אמה.

הדבר מענין, איך שממקום מושבו על כיסא רבנות וילנא חישוב המרחקות את המרחק שבין הר הבית לשילוח על פי הסוגיות הנ"ל, ואכן חישובו עולה בקנה אחד עם המציאות, שהמרחק בין הר הבית לשילוח הוא כ- מטר, שהם כ- 1 אמות. (מידות ושיעורי תורה פרק כ' הערה 68).

מצוות האכילה בערב יום הכפורים

בגמ': לומר לך כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי (יומא פא, ב).

בסוגייתנו מבואר שמצוה יש באכילה בתשיעי בתשרי ערב יום הכפורים, וכל האוכל בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי. ובטעם המצוה לאכול בערב יום הכיפורים נאמרו כמה טעמים, ודנו הפוסקים בנפקות העולות להלכה בין הטעמים וכמו שיתבאר.

א. בשערי תשובה לרבינו יונה (שער ד סי' ח) כתב בטעם הסעודה, כיון שעל ידה מראה את גודל שמחתו בהגיע זמן כפרתו, ושמחה זו תהיה לו לעדות על גודל דאגתו על אשמותיו ויגונותיו על עונותיו. ב. עוד כתב רבינו יונה (שם סי' ט), שבשאר ימים טובים אנחנו קובעים סעודה ביום טוב עצמו על שמחת המצוה, כיון ששכר גדול יש על עשיית המצוות בשמחה כמו שנאמר (דברי הימים א' כט יז) 'ועתה עמך הנמצאו פה ראיתי בשמחה להתגדב לך', ונאמר (דברים כח מז) 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב'. ומפני שביום הכפורים אי אפשר לקבוע סעודה על שמחת המצוה כיון שהוא יום צום, לכן נתחייבו לקבוע סעודה על שמחת המצוה בערב יום

(ביכורי יעקב סי' תרלט, מלמד להועיל ח"א סי' קיג אות ה) 7 דקות (שדי חמד כרך ו עמ' בשם הצמח צדק, ובדי השלחן סי' לו אות ה בשמו, עינים למשפט ברכות מ"א בשם רבי יצחק אלחנן מקובנא), 6 דקות (שור'ת צמח צדק שער המילואים סי' ט), 4 דקות (הגרא"ח נאה בשיעורי תורה סי' ג אות טו, והקה"י בשיעורין של תורה שם מכריע כך לחומרא), 4-3 דקות (ערוך השולחן אור"ח סי' רב ס"ח לענין ברכה, כף החיים סי' רו ס"ק ח לענין ברכה), 3 דקות (מרחשת ח"א סי' יד, וכן מכריע באגרות משה אור"ח ד סי' מא) 2 דקות (שור'ת חתם סופר שם - לחומרא).

מן הענין לציין, שהמרחשת המשער את שיעור כדי אכילת פרס 2-3 דקות וכנ"ל, הוכיח כן מהנראה בגמרא (סוכה כו, א) ששיעור זמן אכילת עראי שהוא פחות מכביצה דומה לשיעור שינת עראי שהוא כשיעור הילוך מאה אמות, ולפי זה הוא מבאר את התוספתא (זבים פ"א) שכתוב שם ששיעור ההליכה מהמקום ששמו 'מגדיון', (שהוא לפי פירוש רב האי גאון (זבים פ"א מ"ה) והערוך (ערך גד) מקום בבית המקדש שהיונים שקצו אותו), ועד מעיין השילוח, הוא כזמן בו מספיקים

ג"כ שצריך שיהיה תבשיל בדווקא.

ולפי זה כתב בדברי יציב שאין יוצאים סעודה שלישית ביין, כיון שיין שאינו מבושל אין יוצאים בו שהרי צריך דבר מבושל בדווקא וכמו שנתבאר, ויין מבושל נשתנה לגרעות ואינו יין מעולה לברכת קידוש לדעת הרבה פוסקים (ראה סי' רעח ס"ח), ולכן אין לצאת חובת סעודה שלישית ביין.

שיעור זמן כדי אכילת פרס

בגמ': כזית בכדי אכילת פרס וכותבת

בכדי אכילת פרס (יומא פ, ב).

בסוגייתנו נאמר שיעור כדי אכילת פרס לעינים שונים, ונחלקו הפוסקים בשיעור זמן זה של כדי אכילת פרס. ודעות רבות ישנם בענין, החל מ- 2 דקות (מינוט) ועד 9 דקות, (ויש המגיעים עד 51 דקות).

ואלו הן השיטות בקצרה: 9 דקות (שור'ת חת"ס ח"ו סי' טז לחומרא, שיעורין של תורה להקה"י, שיעורי מצוות אות ל' לחומרא); 8 דקות (גולות עיליות מקוואות פ"י מ"ז בשם בעל התניא, שדה חמד אסיפת דינים אכילה אות ג בשם דרכי הוראה, מהר"ם ש"ק סי' רסג), 7 וחצי דקות

חיוב חינוך הבת

בגמ': אמר רב הונא בן שמונה וכן תשע מחנכין אותו לשעות, בן עשר וכן אחת עשרה משלימין מדרבנן, בן שתים עשרה משלימין מדאורייתא בתינוקת (יומא פב, א).

בסוגייתנו מבואר שאף התינוקות מתחנכות להתענות ביום הכיפורים גם לפני שהגיעו למצוות, ומבואר בזה שדין חינוך נוהג גם בבנותיו של אדם ולא רק בבניו.

אך נחלקו הראשונים בגדר החיוב. שבשיטה מקובצת (נזיר כט.) כתב בשם תוס' הרא"ש ותוס' רבינו פרץ שנחלקו רבי יוחנן וריש לקיש (נזיר שם) אם חייב אדם בחינוך בתו, שלדעת ריש לקיש אין אדם חייב בחינוך בתו ולדעת רבי יוחנן חייב (וראה אורח מישור וקרן אורה שם, ערוך

הכפורים. ג. עוד כתב רבינו יונה (שם סי' י), שהסעודה היא למען נתחזק להרבות תפלה ותחנונים ביום הכפורים ולשית עצות בנפשנו על התשובה ועיקריה, ולכן אוכלים בערב יום הכפורים כדי להרבות בכח הגוף ביום הכפורים, וכן כתב גם הרא"ש (יומא פ"ח סי' כב), והוסיף שהוא להראות חיבתו של המקום ברוך הוא לישראל, כאדם שיש לו ילד שעשועים וגזר עליו להתענות יום אחד וצוה להאכילו ולהשקותו ערב יום התענית כדי שיוכל לסבול, כך הקב"ה מכל ימות השנה לא צוה לישראל להתענות אלא יום אחד לטובתן לכפר על עונותם והזהירם לאכול ולשתות ערב התענית. ד. בשבולי הלקט (סי' שז) כתב שטעם האכילה בערב יום הכיפורים היא כדי להגדיל את העינוי ביום הכיפורים, שמפני שאוכל יפה בערב יום הכיפורים וביום הכיפורים מתענה קשה לו עינויו יותר.

לנר סוכה ב'; ברכי יוסף אור"ח סי' שמג ס"ק ז, ומלא הרועים ע' חינוך). אך הרמב"ן (במלחמות יומא ד.) והר"ן (יומא ג' ד"ה ורבי יוחנן) כתבו שעיקר החינוך הוא לבנו ולא לבתו, ובזה ביארו מה שלפי דעתם אין צריך לחנך את הבנות להתענות אלא באותו גיל שמחנכים את הבנים להתענות, אף שהנשים מגיעות למצוות קודם ומן הראוי היה להקדים גם את גיל חינוכם למצוות, מ"מ כיון שעיקר החינוך הוא לבן ולא לבת, לכן אין צריך לקבוע זמן חינוך מיוחד לבת. ובתוספות ישנים ותוס' הרא"ש בסוגייתנו כתבו שרק לענין נזירות אין דין חינוך בבת, אך לכל מצוות התורה חייב אדם לחנך את בתו כמו שחייב לחנך את בנו, וכן כתבו התוס' (נזיר כח: ד"ה בנו), וכן נקטו להלכה המגן אברהם (סי' שמג ס"ק א), והפרי מגדים (פתיחה כוללת שם), ושו"ע הרב (שם ס"ב וע"ש סי' תעב סכ"ה), והחיי אדם (כלל סו דין ב) והמשנ"ב (סי' שמג ס"ק ב).

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב
תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור'
ו'ליקוט מאורי החיים'
ביאור משולב שזור באומנות כיתת המילים
אור תורה | תורת חיים
הערות, ציגים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר
10 דרכים של מחיקות נאמיות:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הק'
'מאורי אור' - מאיד עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחול'
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אודיזה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הרה"ק רבי חיים בן עטר זי"ע בעל האור החיים הק' ט"ו תמוז תק"ג

שבאיטליה כדי להשיג תרומות לשיבה שביקש להקים בירושלים. בהגיעו לארץ ישראל הקים תחילה את הישיבה בעכו, אח"כ בפקיעין ומשם עבר לעיה"ק ירושלים. כשהוא מוסיף קדושה על קדושתו עד כי גדל מאוד בהעמידו תלמידים רבים גדולים ושלמים וביניהם החיד"א זצ"ל.

עוד בטרם מלאה שנה לשיבתו בירושלים, ביום ט"ו בתמוז תק"ג נתבקש לשיבה של מעלה, והוא בן מ"ז שנים. נטמן בהר הזיתים. הותיר אחריו את ספריו הק' אור החיים עה"ת אשר נערץ ונקדש בעיני צדיקי הדורות, "פרי תואר" על שו"ע יו"ד, "חפץ ד", ו"ראשון לציון" על הש"ס ועוד.

הגה"ק רבי חיים בן עטר זי"ע נולד בשנת תנ"ו בעיר סאלי שבמרוקו לאביו רבי משה.

הוא נתגדל על ברכי זקנו הרה"ק רבי חיים בן עטר שעל שמו נקרא, ובצילו גדל במעלות התורה והיראה. כבר בימי חורפו יסד בביתו ישיבה והרביץ תורה לתלמידים.

הוא השתמש בכסף שהגיע אליו מבית אביו ומחותנו כדי להרבות בחסדים ובמעשים טובים. מפאת רדיפות ומסירות שונות נאלץ להימלט מביתו. שנים אחדות ישב על התורה ועל העבודה בערים מכנאס ופאס. כשהוא עומד על המשמר לתקן גדרים וסייגים לביצור חומת היהדות.

לנוכה ההרפתקאות שעברו עליו והרעב שפקד את מרוקו, התכוון לעלות לארץ הקודש. בדרכו התיישב בליוורנו

תולדותיהם של צדיקים

ידיעה מורחבת ומרתקת לרגל יומא דהילולא של רבינו האור החיים הקדוש
מתוך הספר ספיר ויהלום

הנני חיים עומד בירושלים בע"ה. והבנים בני אלה תלמידי לומדי מדרש כנסת ישראל ה' ידוממה, יסדר טענותיו בכתב אמת וישלחנו אל המקום אשר בחר ה' למשכן תורה, הן בעודני חי ואף כי אחרי מותי בית מדרשי שפת אמת יכון לעד, הנה הנם תלמידיי שותי מימי, ישיבוהו על כל אשר תשאל נפשו היקרה ולפני יושב על כסר מלוכת עולם עליון ב"ה נועדה יחד, מי בעל דברים, ואז יכיר אדם תורה מעמה מקור חיים" (הקדמת רבינו האור החיים הקדוש לספרו 'פרי תואר')

כח הפורה בתוך הספר

"הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ז"ל עבר על יד בית אחד ואמר, שמרגיש בו אור גדול. ונכנס לתוכו ומצא בפינה אחת את ספר אור החיים על התורה. ואחר שעבר עליו

ברכת רבני אלג'יר לרבינו

"ועינינו נשואות למרום לאל עליון הוא יוציא מחשבתו לפועל, כשאת נפשו הרמה והנישאה להדפיס החבורים הנזכרים, וזכות הרבים יעזרוהו לעמוד על אדמת הקודש ועיניו תראינה ירושלים נוה שאנן בהיותו שלם בתורתו ובבריאותו ובכל חפציו הוא וביתו ושם יראה זרע בירך ה' צדיקים כמותו" (הסכמת רבני אלג'יר לספר אור החיים הקדוש, שניתנה ביום ה' אייר תצ"ט).

בנים אלו התלמידים

"והיו דבריי אלה מול כל קורא, שאם לפקח בדבריי הוא בא, ואין צורך לומר לקנטרני, נגידים אדבר להמיתו בעקישת ולחישת וגשיכת נחש, ואוסר אני עליו פריי למאכלו ותוארו לעיניו. ואם דחקו שכלו באיזה דבר,

אמר שמכיר במחבר שאין לו בנים וכל כח הפורה שלו הניח בספרו זה (אמרי פנחס השלם ח"ב שער התורה אות יג).

ההתעוררות ליראת שמים

"ושמעתי מפי כ"ק מו"ח [הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא] זצוק"ל, שכאשר יצא לאור הספר אור החיים הקדוש, אמר הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זיע"א שהוא רואה שמחבר הספר לא היו לו בנים, כי את כל כח המוליד שלו הכניס בתוך ספרו אור החיים. ואמרתי פעם לפרש הדברים לפני כ"ק מו"ח זצוק"ל, כי זה שכל הלומד באור החיים הקדוש מתעורר ליראת שמים זה הוא הכח המוליד ברוחניות של האור החיים הקדוש, וכח זה הכניס בתוך ספרו, שהלימוד בתוכו מוליד בתוך לבבות ישראל להתעורר ליראת שמים. השיב לי כ"ק מו"ח זצוק"ל: אודאי אודאי דאס איז דער פשט אז מען לערנט אור החיים הק' גייט עס אריין אין דער מענטש [-בוודאי, בוודאי, זהו הפשט שכשלומדים בספר אור החיים הקדוש דבריו נכנסים אל תוך האדם] (כ"ק אדמו"ר מרחמסטריוקא ארה"ב שליט"א 'אמרות טהורות' פרשת בשלח).

לכן נתקבל בכל קהילות ישראל

"בתוך הדברים אמר [הרה"ק רבי יוחנן מטאלנא זיע"א]: מקובל בעולם שלא היה לבעל ההילולא, האור החיים הקדוש, ילדים. שמעתי בשם מוהר"י מסקווירא זיע"א שבעל האור החיים הקדוש הניח את כל כוח המוליד שלו בספר הקדוש שכתב על התורה, לכן לא זכה לילדים בעולם הזה. והוסיף: אצל כל החסידים בכל חצרות הקודש יש חשיבות גדולה עד למאוד בלימוד הספר הקדוש אור החיים על התורה. אולי באמת מגיע הדבר מכוח זה שכה הפליג המחבר בעצמו בכתיבת הספר והניח כל כוחו בספר בכזה הפלגה. אמר: כשיושבים בהילולא קדישא שלו בשבת אחים צריכים לקבל על עצמנו כל אחד ואחד ללמוד יותר בספר הקדוש הזה" (תנחומין ישעשעו נפשי עמוד 831).

מרבח תורה מרבח חיים

"ביום הקדוש הזה, שמכניסים ספר תורה לשמו ולזכרו של רבינו האור החיים הק', זכותו תגן עליכם ועלינו ועל כל עמו ישראל, הנה ידוע שאת כל כח ההולדה שלו הכניס האור החיים הקדוש בתורתו, וב"ה זכינו שלאחר יותר ממאתים וחמשים שנה מפטירתו, יבואו ויפרשו את משנתו, לבאר ולהרחיב את דברי תורתו, עד כדי שכל אחד ואחד יוכל להבין דבריו, וזו מדריגה גבוהה שיתבארו

דבריו לכל דורש, ועולה על כולנה כשמכניס היום את ספר התורה לכבודו של הצדיק. ויש להמשיל על כך דברי המשנה באבות (פ"ב מ"ז) 'מרבח תורה מרבח חיים', 'מרבח חיים' - זה רבינו חיים בן עטר, אם רצונך להיות 'מרבח תורה' - זה 'מרבח חיים' רבי חיים בן עטר, שתורתו נתקבלה בכל מקום בעולם, וכמה שמבארים ומבארים אין לתורתו סוף ואין לה גבול, לתורתו הקדושה יש סגנון משלו והבנה משלו, קדושה משלו, זה ה'חיים' בעצמם" (כ"ק מרן אדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א במעמד הכנסת ספר תורה על שם רבינו האור החיים זיע"א, מירון כ' טבת תשע"ג).

נשמת האור החיים אצל הישמה ישראל

בין גדולי תלמידי רבינו [הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זיע"א] היה הרה"ק רבי ירחמיאל ישראל יצחק זיע"א, האדמו"ר מאלכסנדר, בעל 'ישמה ישראל'. מנעוריו זכה לקרבה יתרה אצל רבינו. כאשר בא בפעם הראשונה לראדזימין אמר עליו רבינו: 'מילדי העברים זה' (שמות ב ו). הוסיף ואמר אודותיו, כי יש לו את החן של יוסף הצדיק. רבינו צפה לו עתיד גדול. פעם עמד הישמה ישראל אצל שולחן רבינו, יחד עם הגאון רבי פתחיה הורנבלאס, דיין ומורה צדק בעיר ורשה ומחבר ספרים בכל חדרי תורה, שהיה נוסע לראדזימין יחד עם אביו רבי יצחק. היסב רבינו פניו אליהם ואמר לרבי פתחיה: אתה תלמד 'פשעטליך', פלפולים, ואחריו ינהרו אלפי יהודים. רבינו קרבו וחיבבו עוד יותר מכפי שקרב את זקני חסידיו תלמידי פרשיסחא וחסידיו ווארקא. פעם בהיותו בראדזימין קרא לו ויאמר: אברך בוא ואלמדך איך קורין 'קוויטל'. לאחר נישואיו נסע הישמה ישראל אל רבינו ותמיד התנצל את עצמו לפניו אודות בנים. פעם כאשר יצא ממנו אמר רבינו: איני יודע מה הוא רוצה אודות בנים, הרי יש לו את נשמת האור החיים הקדוש, לכן לא יוכל להיות לו בנים, שכן כידוע לאור החיים הקדוש לא היו בנים. כאשר הגיד אחד החסידים לישמה ישראל, שרבינו אמר לאביו רבי יחיאל מאלכסנדר, שלבנו יש נשמת האור החיים הקדוש, החריש ולא השיב לו מאומה, אולם שלח מעות בידי יהודי שנסע לארץ הקדושה עם הגאונים רבי יהושע מקוטנא ובעל נפש חיה לתקן ולכונן שם את הציון על קברו של האור החיים הקדוש. הגאון מקוטנא אמר, כי אין זה לפלא בעיניו כי הרב הקדוש מראדזימין אמר לו מכבר כי נוסע אליו אברך אחד המפציר בו להוושע בבנים ואינו יודע כי הוא נשמת האור החיים הקדוש, ולאור החיים הקדוש לא היו בנים.

בעת הלווייתו של הישמה ישראל אירע לעיני קהל האלפים דבר פלא: איש תמהוני פילס לו דרך בין ההמונים

בגד ובגד

יתכן לומר על פי דבריו של רבינו האור החיים הקדוש זיע"א, שכשם שמצוות 'והגדת' יש בה סגולה שיהיה אומר זאת 'לבגד', כן יש לפרש מאמר הכתוב (שמות י ב) 'ולמען תספר באזני בגד ובגד', שהמספר ביציאת מצרים זוכה לבגד ובגד, היינו שזה סגולה לבגד בגדים. ו"ל שהאב הוא בבחינת 'והגדת', כי כל מה שרואה אצל הבן מוכרח לתקן והדבר קשה בעיניו כגידים, ואולם אבי האב אצלו הדבר בבחינת 'תספר', שיכול לחנך בדרך סיפור, ובהארת פנים, כי אינו מאבד תבונתו בסיבת חוש הרגש, ואין הוא נדרש לחינוך הנכד כל כך, ולכן יכול הוא לספר. אמנם אם זוכה הוא לספר ביציאת מצרים – יזכה לבגדים ובגד בגדים. ה' יזכנו לראות דורות ישרים.

לציון ולא לדופא

שמעתי מכ"ק מרן אדמו"ר רבי דוד חי אביחצירא שליט"א, כי אחד המשמשים בקודש אצל אביו כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א לא זכה להיפקד בבגדים. כיתתו הללו את רגליהם אצל רופאים ידועי שם ועשו הכל בכדי למצוא מזור למכאובם. באחד הימים, הגיעתם השמועה על רופא גדול בירושלים שיש בכוחו להושיעם. קבעו תור לדופא, אך לא הודיעו לרבי מאיר על שהם עומדים לעשות. זאת מפני שחששו שלא יקבלו את הסכמתו לכך.

יום לפני הנסיעה, שח המשמש לרבי מאיר כבדרך אגב, כי יעדר מחדר מהבית בשל צורך כלשהו שלמענו הוא נאלץ להיטלטל לירושלים. נענה לו רבי מאיר ואמר: יכולים אתם לנסוע לירושלים, אך אל תלכו לדופא, כי אם לציון של האור החיים הקדוש שבהר הזיתים ושאו שם תפילה, ובעז"ה תבשרו בשורות טובות. נפעמים מרוח קדשו של רבי מאיר עשו כך בני הזוג, ולפקודת השנה הכניסו את בנם בכורם בביתו של אברהם אבינו ע"ה.

מעשה נוסף אירע בכמה אברכים שביקשו מרבי מאיר ברכה לזרע של קיימא, אך הברכה בוששה מלבוא. פעם אחר פעם ביקשו, אולם לא זכו לשמוע ממנו ברכה מפורשת. ביום מהימים, הזדמנו חמשה מהם יחד לביתו של רבי מאיר ואחד מהם הזכיר את כולם. רבי מאיר הורה להם לעלות לקברו של רבנו האור החיים הקדוש ולהתפלל שם. הדרך אותם רבי מאיר שיסעו בנפרד, כל אחד וביתו, וישתטחו כל אחד בזוית אחרת של הציון, ואיחל להם ישועה בזכותו של הצדיק. ארבעה מהם הזדרזו למלא אחר דבריו של רבי מאיר ואכן נושעו בזרע של קיימא. ואילו החמישי שהתמהמה לא זכה לכך.

ובידו תיבה קטנה. אמר כי הגיע זה עתה מארץ ישראל ובתיבה שבידו מונח עפר מקברו של האור החיים הקדוש, להניחו בקברו של הרבי. הוא מסר את העפר לידי רבי חיים ברוך דמבינסקי הי"ד, רבה של טורצין, מחסידי אלכסנדר, אשר העבירה מיד לידי האדמו"ר מאלכסנדר, התפארת שמואל, שעמד לידו. לא הספיקו הנוכחים לעכל את דבריו ולחקור אחר פרטים נוספים והאיש נעלם ולא נראה עוד. רבה של טורצין נרעד ונרעש, כי זכר היטב את דברי הרבי מראדזימין על הישמח ישראל כי יש לו נשמת האור החיים הקדוש" (הסבא קדישא מראדזימין ח"א עמוד שב).

סגולת רבינו לזכות לבנים

על הפסוק (שמות יג ח): 'והגדת לבגד ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים', כתב רבינו האור החיים הקדוש זיע"א: עוד ירצה באומרו 'לאמר', להיות שאמר 'והגדת לבגד', תינה אם יש לו בן, אם אין לו בן יהיה פטור, תלמוד לומר 'לאמר', שעל כל פנים צריך להגיד אפילו בינו לבין עצמו. ואם תאמר כיון שעל כל פנים הוא צריך להגיד אפילו בינו לבין עצמו אם כן למה אמר 'לבגד'. ואולי שבאמצעות היתור אני מבין כן ולא בלא יתור. ואפשר עוד שירמוז באומרו 'והגדת לבגד' שאם יגיד הגדה האמורה בענין יזכה ה' שיגיד לבנו, וכדי שלא תטעה לומר דוקא, לזה אמר 'לאמר'.

הפרשיות שאותם ראוי ללמוד

"עובדא דידענא באברך ששאל את פי כ"ק אדמו"ר מאמשינוב שליט"א לפני הרבה שנים שיאמר לו איזה סגולה להיוושע עם זש"ק. וענה לו ב' סגולות: אחד, לעזור לבעלי תשובות וכדו' שצריכים עזרה ביהדות. ב' שילמוד דברי האור החיים הקדוש על הפרשיות של יציאת מצרים ולדבר מזה בליל הסדר. ונתן נימוק לדבריו על פי דברי האור החיים הקדוש בפרשת בא שכתב על הפסוק והגדת לבגד בזה"ל, ואפשר עוד שירמוז באומרו והגדת לבגד שאם יגיד הגדה האמורה בענין יזכה ה' שיגיד לבנו, עכדה"ק, ובשנים האחרונים כבר נתפרסם בכ"מ סגולה זו כבדוק ומנוסה בעז"ה. והאברך שאל על איזה פרשיות ילמוד האור החיים הקדוש. ענה לו האדמו"ר על אתר: פרשיות שמות וארא בא בוודאי, אבל פרשת בשלח כבר תלוי במחלוקת המגן אברהם וחתם סופר אם באמירת נס קריעת ים סוף יוצאין החיוב של זכירת נס יציאת מצרים שיוכל לקיים בזה מצות סיפור יציאת מצרים" (קובץ 'אור ישראל' גליון מג עמוד קיט).

שלוש סגולות

"סגולה גדולה לזש"ק לעשות סעודה ביום ההילולא שלו. וגם לקרוא שם על שמו. וגם ללמוד ספרו סגולה לזש"ק, כמו ששמעתי בשלשה אנשים שנפקדו בזש"ק בזכותו. מלמד בת"ת עץ חיים בירושלים עיה"ק שעבר עשרים שנה אחרי חתונתו, וגם אברך אחר מירושלים ועוד אברך שנושע בזכותו שהיה אצל צדיק נסתר ר' אברהם אהרנביץ וביקש ממנו להפקד בזש"ק ואמר לו שילמוד אור החיים ויפקד בישועה. וכן היה. ואמר הטעם, שבעל אור החיים הקדוש לא היו לו בנים, וכל כוחו שם בתורתו באור החיים זיע"א" (הקדמת המו"ל לספר תולדות רבינו חיים בן עטר).

מה מאוד יפליא אהבת האדון

"מה נוגע ללב הוא תיאורו של רבינו [האור החיים הקדוש זיע"א] על אהבת ה' הראויה, בו הוא מסביר כי כל אחד צריך לחוש כמי שאין לו בנים ופרנסה ואף חייו נתונים לו בסכנה, והוא מתבשר כי נושע בכל השלושה. כפי האהבה שיחוש אז לבוראו, אומר רבינו, כך יהודי צריך להרגיש תמיד. ואלו דברי רבינו הללו (דברים ו ה): "או יאמר על זה הדרך, כי בא הכתוב לשער שיעור האהבה שמחויב כל איש ישראל לאהוב הבורא. ואמר, שהוא בשיעור ההרגש אשר יבא בלב האדם בעת אשר תשיג ידו לג' דברים כא', כמו שתאמר אדם שהיה חשון בנים ועני ונטה למות, ובא נביא בדבר ה' ובשרו כי יקום מחליו, גם אמר אליו הנה אשתך הרה ויולדת בן וכי ריוח גדול נזדמן לו להעשיר בהם, אדם כזה מה מאוד יפליא אהבת האדון באין שיעור ותהיה האהבה מורגשת בלבו בחשק מופלא על אשר הטיב עמו כמה מעלות טובות, כמו כן יצו ה' על כל איש ישראל עשות באהבתו תמיד, והוא אומר 'ואהבת את ה' וגו' בכל לבבך, פירוש, כאילו נתן לך כל מחסורך בכל לבבך שהם הבנים, ודקדק לומר 'בכל' להעיד דמיון המשל שהוא חסר מהבנים ויתנם ה' לו, וכמו כן 'ובכל נפשך' שנתן לך נפשך אחר הגיעך לשערי מות, 'ובכל מאודך' כאילו נתן לך כל ממונך שאתה חפץ". ומה נאוו הדברים למי שאמרם. הן רבינו חשון בנים היה, ומשך תקופה ממושכת מחייו היה מחוסר ממון באופן מבהיל, ואף חייו נתונים היו בסכנה, ועם כל זאת

הייתה אהבתו לבוראו כמי שכבר נושע" (באור החיים) – תולדות רבינו חיים בן עטר זי"ע, הוצאת "ממלכת התורה עוז והדר", עמוד 121).

תולדותיהם של צדיקים

על הפסוק (בראשית ו ט): 'אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלהים התהלך נח', מפרש רבינו האור החיים הקדוש: אומרו 'אלה' שיוורה על פיסול זולתם. יש מקום לומר שנתכוון לפסול דורו אלא שלא היה צריך להודיע זה שכבר נפסלו ונחתמו לימחות. אכן יתבאר על דרך אומרים ז"ל (בראשית רבה ל) 'עיקר תולדותיהם של צדיקים מצוות ומעשים טובים', ע"כ. דקדקו לומר עיקר ולא הספיק להם לומר שגם מעשים טובים יתייחס להם שם תולדות. לדייק תיבת 'אלה', פירוש אלה הם העיקר לצדיקים ופסל בערכם הבנים המוזכרים בפרשה הקודמת דכתיב 'ויולד נח' וגו'.

מבואר בדברי רבינו שהמצוות והמעשים הטובים הם עיקר תולדות הצדיקים, ואילו תולדות הבנים אינם בערך זה, כי אצל הצדיקים העיקר הוא רק מפעלותיהם הטובים ועסק תורתם בעולם הזה.

וראה דבריו הנפלאים של רבינו שצדיקים אשר אין להם בנים אין זה בכלל יסורים של אהבה. ואלו דבריו בספרו 'חפץ ה' (ברכות ה:): ודוקא שאר בני עלמא דזוטור זכותיהו וצריכין לבנים לזכותם במצות פריה ורביה כי זאת היא מצות פריה ורביה שלהם לזכות לעולם הבא לזה הווי יסורין שאינם של אהבה, מה שאין כן הצדיקים מוסדי ארץ דעליהם נאמר 'ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות', וכמו בן עזאי ע"ה וכדומה לו, פשיטא דהגם דלא הווי להו כלל, לא הווי יסורין שאינם של אהבה. ובזה לא תקשה מדוע מצינו ראינו כמה צדיקים יהושע ע"ה ברוב צדקתו וכדומה דלא הווי ליה כלל. וגם שמואל ע"ה. אלא ודאי דוקא שאר בני עלמא שיש להם עבירות וחטאות לזה יש הפרש גם כן בין דהווי ליה בין דלא הווי ליה, אבל הגי' וכדומה שהם צדיקים לא יצטרכו להוליד ולקבור לכפר לו חטאיו כי אין לו, ואדרבא לא רצה ה' לצער, וכפי זה יהיה פירוש הא דמייתי מרבי יוחנן הוא מדהוה מנחם אחרינא וכמו שכתבו התוספות ז"ל. וק"ל. ספיר ויהלום (להגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הגה"ק רבי מרדכי יהודה לייב וינקלר זי"ע אבד"ק מאד ובעל לבושי מרדכי י"ז בתמוז תרצ"ב

זי"ע התייגע בתורה ימים ולילות, וכל ימיו נהג שלא לעלות על יצועו בלילות [מאבי מורי ז"ל שהיה נמנה בין בחירי תלמידיו, ומעוד תלמידים שמעתי שהיה דרכו ליכנס בהשכמה לביהמ"ד ולבקש מאחד הבחורים שיוציא אותו בברכת התורה], בזקנותו נחלש מוחו ושוב לא יכול היה להתרכז, כי מרוב הרגלו שלא לישון על מטתו לא היה יכול לשנות טבעו בזקנותו, ולפיכך היו יכולים לדבר עמו אז בדברי אגדתא ועניינים שונים שבדרך כלל לא היה עוסק בהם.

פעם שאלוהו תלמידיו אם ראה את אליהו הנביא, וגילה להם שאכן זכה לגילוי אליהו, משאלו התלמידים על כך איך היה נראה, השיב שאלוהו מתגלה לאדם בבחינה ובמדרגה שהאדם נמצא בו. ולשאלתם איזה בגד לבש בהתגלותו אליו, השיב, ראיתיו בבגד של עץ עם הרבה חורים ונקבים, ועל שאלתי מתי יבוא ויבשר את הגאולה ענה כאשר ימלאו חורים הללו בתפילתן של ישראל.

בהספד שהספיד עליו חתנו (בזיו"ר) הגה"צ רבי יוסף צבי דושינסקי זצ"ל גאב"ד ירושלים, העיד ואמר, שאלוהו הנביא היה אורח קבוע אצל חותנו.

מפי הגה"צ רבי אליעזר דוד פרידמן זצ"ל

הגה"ק רבי מרדכי יהודה לייב נולד בהונגריה בשנת תר"ד לאביו הג"ר נפתלי וינקלר.

למד בישיבת פרשבוג אצל רבי אברהם שמואל בנימין סופר בעל 'כתב סופר'. ובשנת תרמ"ד מונה כרבה של העיר מאד שבהונגריה, והקים בה ישיבה. העמיד תלמידים רבים, ביניהם שהפכו לתלמידי חכמים גדולים. בין תלמידיו שם היו הגה"צ רבי מרדכי בריסק והגה"צ רבי דוד יהודה זילברשטיין שהיה אב"ד וייצן.

חתנו (בזיווג ראשון) היה הרב יוסף צבי דושינסקי, גאב"ד העדה החרדית בירושלים.

מהתשובות שהשיב לשואליו הרבים חיבר את ספר השו"ת 'לבושי מרדכי', שנדפס בשבעה חלקים בין השנים תרע"ב - תרצ"ז. חיבר גם חידושים בשם 'לבושי מרדכי' על מסכת גדרים, וספרים נוספים. המהר"ם וינקלר נתבקש לישיבה של מעלה בשבעה עשר בתמוז בשנת תרצ"ב.

מזה השיב אליהו הנביא לרבינו

הגה"ק רבי מרדכי לייב וינקלער בעל ה'לבושי מרדכי' ממאד

הרה"ק רבי יעקב ארי' מראדזימין זי"ע בעל 'דברי אביב' ו'ביכורי אביב' י"ח תמוז תרל"ז

לקאזניץ אצל המגיד זי"ע מקאזניץ בעל עבודת ישראל, וע"פ הדרכתו יצא לפקוד בית המגיד זי"ע ונתחבב עליו מאד, וינק הרבה מחכמתו.

כן ביקר רבינו בהיכלו של הרה"ק הרבי מלובלין זי"ע, והתוודע שם אל היהודי הקדוש מפרשיסחא זי"ע.

אחרי הסתלקותו של המגיד מקאזניץ זי"ע בערב סוכות תקע"ה, הלך לבו אחרי הרה"ק הרבי רבי בונם מפרשיסחא זי"ע, והפך לתלמידו המובהק. וכל פעם שהזכיר את שמו אמר: 'דער הייליגער רבי מיין רבי', ועמד מכסאו וצעק בקול גדול 'דער

הרה"ק רבי יעקב ארי' גוטרמן זי"ע מראדזימין נולד בשנת תקע"ב בעיירה ווארקא הסמוכה לווארשא לאביו המופלא רבי שלמה גוטרמן זצ"ל.

מילדותו נתגלה רבנו כבעל נפש עילאה, ומשנה לשנה היה הולך וגדל במדרגותיו בתורה ובעבודה.

הרב שלימדו תורת הנגלה היה שארו הגאון רבי שמואל בעל 'תורת שמואל' מתלמידי הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל אשר ישב על כסא הרבנית בק"ק ווארקא. הוא היה מי שהבחין בו כי ערגה נפשו ללכת בדרכי החסידות ויעצו שיסע

רבי רבי בונם!

אחרי הסתלקותו של רבו הרבי רבי בונם ז"ע קיבל עליו את מרותו של הבן, הרה"ק רבי אברהם משה מפרשיסחא ז"ע.

אחריו דבק בהרה"ק אדמו"ר הזקן מווארקא ז"ע. כיון שנתבקש הרה"ק מווארקא ז"ע לשייבה של מעלה בשנת תר"ח, הפצירו בו החסידים שיטול עליהם אדרתו, ורבינו התחיל להנהיג את העדה.

משהתחיל רבינו לנהג באדמו"רות נתפרסם כצדיק בעל מופת תוך זמן קצר, ונהדרו אליו הרבה אדמו"רים וקדושים, ביניהם: הרה"ק הישמה ישראל ז"ע, הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגאסטנין ז"ע, הרה"ק רבי אלעזר הכהן מסאכטשוב ז"ע, ועוד.

בשבוע פר' פנחס שנת תרל"ז תקפתו מחלה אנושה, והעבירוהו לרופאים בווארשא אשר ניסו להציל את חייו, אך קצרה ידם כי משמים גזרו אחרת. ולבסוף שב רבינו ועלה על ערש יצועו, והליט את פניו בטלית קטן, והשלים נפשו ברעותא ובחזוונתא לאלקיו. היה זה ביום ששי י"ח תמוז שנת תרל"ז, אחרי חצות היום, והביאוהו לקבורה בפניא דמעלי שבתא בבית העלמין הגדול דק"ק ווארשא. רבינו השאיר אחריו את ספריו עה"ת ביכורי אבי"ב, ודברי אבי"ב על סדר בראשית.

בעוניי, מתנת הבורא, אתבייש.

ובמלבוש יפה, מתנת בשר ודם, אתהדר?

התהלך הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין ז"ע"א בעוניו, מכסה

את ראשו בעלים של כרוב, אולם הוא זקוף קומה ושמח בחלקו. שאלו אותו: האין מר מתבייש בדלותו. והוא משיב, וכי למה אתבייש בה, כלום גנבתיה מאיש.

בימים ההם הביא לו אחד ממעריציו, רבי יששכר דוב בעריש הורביץ, בגד הדור. אמר: לא יאה להתהלך קרוע ומטולא כעני מרוד. אלא שהרה"ק מראדזימין בחל במתנת בשר ודם. יאה עניותא בעיניו, במיוחד משום שהיא רצון עליון. אמר לרבי בעריש בשנינות הפרשיסחאית האופיינית: בעוניי, מתנת הבורא, אתבייש, ובמלבוש יפה, מתנת בשר ודם, אתהדר?

(ספיר ויהלום פר' ויחי ע"ה - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

לא הכיר צורת מטבע

הרה"ק מראדזימין ז"ע לא הכיר מעולם צורת מטבע. כאשר באו אליו בבקשה להושיע בדבר ישועה ורחמים, נהג לבקש כפדיון 'רויטע מטבע', היינו אדום אחד (א רויטער רענדל), המטבע הגדול שברוסלאנד-פוילין. וכיון שידעו שאינו מכיר צורת מטבע, שאלוהו מדוע הוא מבקש דוקא 'רויטע מטבע' כפדיון?

וענה על זה, אמנם כן איני יודע חשיבות מטבע זה כלל, אך בכל פעם שאני נותן לעני מטבע זה, אני רואה כי הוא שמח מאד מאד, ומכאן ראייה שזו מטבע חשובה ויקרה.

גל' כרמינו

הגאון הגדול רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל

ראש ישיבת מיר

י"ט תמוז תשכ"ה

בשנת תרנ"ז היה אחד מארבעה עשר התלמידים ששלח אביו "הסבא" לשייבה של הרידב"ז שישב על כס הרבנות בסלוצק באותה עת, ובה פתח את ישיבתו. אחר כך נדד לשייבת הלוסק ללמוד בחברותא עם רבי ברוך בער ליבוביץ ראש הישיבה, ולאחר זמן נסע לראדין ללמוד בכולל קדשים ולשהות בסביבתו של החפץ חיים.

מראדין המשיך להורדנה ומשם לשייבת מיר בראשות הרב אליהו ברוך קמאי. מיד בהגעתו לשייבה, עלה הרב קמאי על תכונותיו המופלאות ובחרו כחתן לבתו מלכה.

בט"ו בשבט שנת תרס"ג השיא ראש הישיבה, רבי אליהו ברוך, את בתו, מרת מלכה, שהייתה ידועה כגברת דעה ומשכלת, לרבי אליעזר יהודה פינקל, בנו

רבי אליעזר יהודה פינקל נולד באלול תרנ"ז בעיירה קלם שבליטא, לאביו הגה"צ רבי נתן צבי פינקל "הסבא מסלבודקה".

מסופר על אליעזר יהודה הקטן שבגיל תשע שלט היטב בסדרי נשים ונזיקין שלמד ממו"ר. בשחר נעוריו הספיק לסיים את הש"ס פעם אחת מני רבות בחייו, ולאחר מכן נסע ללמוד תורה בישיבת טלז והיה לתלמידם של רבי אליעזר גורדון ורבי שמעון שקופ. בשנת תרנ"ד, לאחר כמה שנים שבהן למד בטלז, נסע ללמוד בבריסק אצל הגה"ח סולובייצ'יק.

באדר תרנ"ו חזר לסלבודקה שם שהה שנה נוספת אצל אביו בסלבודקה. בפרקי זמן קצרים אלה ירש מאביו את דרכו בתורת המוסר.

בזעקה נענו כעבור מחצית השעה כי ניצחו אראלים את המצוקים ונשמתו הטהורה של רבי אליעזר יהודה שבה ליוצרה. למחרת התקיימה הלווייתו הגדולה, כשחתנו הגר"ח שמואלביץ זצ"ל זועק את שברו בהיכל הישיבה, ומורה לישב על הארץ להביע את האבל הכללי על סילוקו של צדיק...

יערת הדבש של הגרא"י ממשיכה להחיות את בני התורה עד היום, שנים רבות לאחר הסתלקותו.

מנוחתו כבוד בחלקת הרבנים שבהר המנוחות בירושלים.

היה שש ושמוח על כל דבר תורה שהיה שומע

ידועה העובדה כי מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל היה שש ושמוח על כל דבר תורה שהיה שומע. הוא אף היה מתגמל כראוי כל מי שאמר באזניו מחידושי תורתו, והיה נותן על כך לירה, ולעיתים הגיע השכר אפי' לחמש לירות, שהיו אז סכום לא מבוטל עבור אמירת דבר תורה.

יחד עם תשוקתו העזה לשמוע כל דבר תורה היה מנצל זאת מרן ראש הישיבה כדי להגדיל את תלמידיו עוד ועוד בתורה, כאשר הוא מעיר להם את הערותיו ומאיר עיניהם בנתיבות התורה. בחכמתו הרבה היה אומר את הדברים בצורה שתחדור היטב ללב התלמיד ותמריץ אותו לעמול יותר ויותר ולהתעלות בתורה. סגנונות שונים היו לו לשם כך. לעיתים היה מעיר בזו הלשון: "אם בחור מן השורה היה אומר זאת, ניחא. אך ממך הייתי מצפה לשמוע טוב יותר".

הגאון רבי ברוך שמעון סלומון זצ"ל, רבה של פתח תקוה, היה מספר כי בבחרותו השמיע לראש הישיבה זצוק"ל דבר תורה בסוגיית שרש"י בגיטין, לאחר כמה שנים פגש את ראש הישיבה, והנה אך ראה אותו רה"י אמר לו: "היום למדתי סוגיא דשרש"י בגיטין עם הפשט שלכם בסוגיא". ואמר ע"כ הגר"ש זצ"ל: "שוו בנפשכם כמה מדומם הוא לבחור ישיבה, לשמוע מזקן ראשי הישיבות שלמד סוגיא עם פשט ששמע ממנו".

אך במקום שראה רה"י זצוק"ל כי הדרך הנכונה היא בשבט לשונו בדרכי תוכחה כדי להמריץ את תלמידו לעמול יותר היה עושה זאת. וכך סיפר ת"ח אחד שבצעירותו בא לרה"י כדי להתקבל לכולל בישיבה. רה"י התחיל לבחון אותו על כל הש"ס במהירות כזו, עד שאפי' את הדברים שידע לא היה מסוגל לענות. אז אמר לו רה"י: "ללמוד אינך יודע, ולכן אין טעם לשמוע ממך דבר תורה, אולי אבחן אותך בתנ"ך! אך אם תבטיח לי ללמוד כל הסדרים תתקבל לכולל". ואכן מני אז הגיע האברך בכל בוקר לתפילת שחרית בישיבה, והיה נשאר עד לאחר סוף סדר ב' בשעה שמונה, וכך עלה וגדל וניצל את כוחותיו בעקבות נזיפתו של מרן זצוק"ל עד שנהיה ת"ח מופלג.

גל' ביהמ"ד (יר"ל ע"י ישיבת מיר ירושלים)

צ"ק של הרמ"א

הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל ראש ישיבת מיר, היה נודע

של הסבא מסלבודקה, רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל.

הנישואין נערכו ברוב פאר והדר במיר, והחתן העתיק את מגוריו למיר והחל לשקוד על תלמודו בישיבה. אביו שכיהן כראש ישיבת סלבודקה שלח לו באותה תקופה את אחד מבחירי תלמידיו בסלבודקה הגר"י יחיאל יעקב וינברג זצ"ל בעל ה"שרידי אש" שילמד עמו בחברותא. במשך כארבע שנים למדו השנים בחברותא יום יום ועסקו שעות רצופות ביגיעה רבה בתורה, ובתקופה זו אף הספיקו לסיים מספר פעמים את הש"ס כולו.

בשנת תרס"ז נתבקש על ידו חותנו לכהן פאר כר"מ בישיבה, ובגר א' דחנוכה מסר רבי אליעזר יהודה את שיעורו הראשון לפני בני הישיבה, תלמידיו סיפרו שנים לאחר מכן ששיעור זה הותיר בהם ובשומעים כולם רושם עז. שנים ארוכות ורבות התמיד בשיעוריו שהיו נופת צופים והיוו דרך ונתיב לתלמידי הישיבה להגיע לגדלות והבנה ישרה בתורה.

באותה עת למדות הישיבות הנוספות שצצו ועלו, התווספו רבים ללמוד בישיבה, והיה צורך להקים בית מדרש גדול יותר שיקלוט את כל תלמידי הישיבה. בשנת תרע"א אף התרחש אסון בישיבה כשאש גדולה כילתה את בניני הישיבה כליל, והיה צורך דחוף לגייס כספים רבים ולשקם את בנין הישיבה. ואכן בשנת תרע"ב חגגו במיר את חנוכת בנין הישיבה, ראשי הישיבה דיברו בה, ואף רבי אליעזר יהודה שמיעט כל ימיו לדבר ברבים, נאות לבקשת חותנו ונשא דרשה בפני בני הישיבה במעמד זה של חנוכת הבנין.

עם התמנותו של רבי אליעזר יהודה פינקל כר"מ בישיבה, שינק את אור המוסר מאביו והתמסר להחזיר זאת אף בין כתלי הישיבה. ואכן הוחלט להחיל בלימוד חשוב זה כחלק מאופיה של הישיבה.

רבי אליעזר יהודה פינקל, ראש הישיבה, שמסר נפשו כל ימיו לתועלת התלמידים, החליט בעת מלחמת העולם השנייה לעלות ארצה ולפעול משם להשגת

סרטיפיקטים לישיבה כולה. תחנתו הראשונה היתה בבית בכורו הגאון רבי חיים זאב. כבר בימים הראשונים לבואו החל לפעול בקדחתנות למען השגת האשרות. מאמציו היו לשווא.

בשנת תש"ד אחרי מאמץ רב מצידו של ראש הישיבה, הגרא"י פינקל, שכלל בין היתר את השתתפותו של הגרא"י מלצר ששלח את גרעין ההקמה מישיבתו 'עץ חיים', נפתחה ישיבת 'מיר' בבית הכנסת 'בית ברוך' בשכונת מאה שערים בירושלים, לאחר זמן קצר היה צר המקום מלהכיל את יושביו והועתק לבית הכנסת שבשכונת בתי מילנר, ובזמן ההפגזות בשנת תש"ח עברה הישיבה באופן ארעי לבית הכנסת 'אחוזה'. הישיבה החלה להתנוסס לתפארת לפי מיטב המסורת שידעה בימים הטובים.

ב"ט בתמוז תשכ"ה כבו המאורות. בשעת בוקר אחר שעסק במשא ומתן בתורה עם אחד ממקורביו, ניכר היה עליו כי אלו שעותיו האחרונות, הוא התהלך בחדרו אנא ואנא שרעפים, ולפתע בשעה 15:30 נחלש וכרע תחתיו, בני הישיבה שפתחו את ארון הקודש

לפני הגאון רבי יצחק זאב מבריסק זצ"ל, דהנה כתב בביאור הגר"א (שם אות מו) "ולעולם לא ראינו סנדק שמתעשר", ולכך שאל הגר"א, כי אם אכן הסנדקאות מעשיר אז צריך הוא להתאמץ ולנסוע לכיבוד זה גם למרחקים, משום מסירות נפש על לימוד התורה שבזה יוכל להחזיק את הת"ח ללמוד, אולם אם כדברי הגר"א אינו צריך לטרוח כ"כ להיות סנדק בברית.

השיב לו הגר"ז: "צ"ק של הרמ"א הוא ג"כ טוב!", כלומר אם הרמ"א כתב שסנדקאות מעשיר, הרי שהוא ערב להעשיר את הסנדק, ואף שהגר"א חולק עליו מ"מ הבטחתו של הרמ"א ג"כ טוב...

קונטרס עת לשמוח

כמחזיק תלמידי חכמים, לבד מה שדאג לבני הישיבה.

וכך היה דרכו, כל אברך בעל כשרון שפגש וחשב שיכול לגדול להיות תלמיד חכם לקח את הוצאת מזונותיו על כתפיו כדי שיוכל ללמוד בלא הפרעות.

ובגלל כן היה הגר"א מחזר אחרי כיבוד הסנדקאות ומשתדל לכך מאוד אף אם היה בא לו בטרדות גדולות, כי כתב הרמ"א (ו"ד סי' רסה סעיף יא) "דכל סנדק הוי כמקטיר קטורת, ואמרינן גבי קטורת (יומא כו.) 'חדשים לקטורת' מפני שהיא מעשרת", והוא הרי היה צריך להרבה כסף למען מטרותיו.

בזקנותו כשכבר היה קשה לו לנסוע לסנדקאות, שטח את ספיקו

הגאון רבי אברהם חיים נאה זצ"ל בעל 'קצות השולחן' כ' תמוז תשי"ד

חכם אברהם חיים נאה היה מראשי כולל חב"ד בישראל. בשנת תרפ"א הקים מחדש את ישיבת 'תורת אמת' ברחוב מאה שערים. בשנת תרפ"ד ליווה את הגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד, גאב"ד העדה החרדית, בפגישתו עם מלך ירדן האמיר עבדאללה.

במאורעות תרצ"ו, נרצה בנו ונפצעו שתי בנותיו בהתקפה רצחנית על משפחתו בשער הגיא, עת חזרו מחתונת אחיהם בטבריה. בשנת תרצ"ח נפטרה אשתו.

שיטתו המצמצמת בעניין מידות ושיעורי תורה התפשטה בקרב הציבור. אף שעמד במחלוקת בעניין עם מרן החזון איש, הסכימו רבים לדבריו ובהם גדולי דורו והדורות שאחריו. את שיטתו פרסם בספרים 'שיעורי תורה', 'שיעור מקווה', 'שיעורי ציון', וב'קונטרס השיעורים'. רבינו נתבקש לישיבה של מעלה ביום כ' בתמוז בשנת תשי"ד ונטמן בהר המנוחות בירושלים.

בין חיבוריו הנוספים: 'ספר קונטרס החליבה' - אודות חליבת פרות בשבת. 'דברי צדק' - על סיפור המחלוקת אודות ספרו של רבי יעקב יוסף מפולנאה, ובסופו ביאור על מדרש רבה קהלת. ועוד כתבים רבים שעדיין בכתב יד.

תורה מתוך הדחק

שח נכדו הגר"י נאה שליט"א: אני יכול לספר רבות על התמדתו וגדלותו בכל חלקי התורה, אך יכלה הזמן והם לא יכלו, אני רק אספר לך מספר אפיזודות השמורות עמי משנות ילדותי במחיצת

הגאון רבי אברהם חיים נאה נולד לאביו הרב מנחם מנדל בשנת תר"ן בחברון.

תורתו למד מפי אביו, שהיה מראשי חסידות חב"ד בארץ, ועמד בראש ישיבת 'מגן אבות' בחברון, אותה הקים, רבה של חברון, השדה חמד, חכם חזקיהו מדיני. בשנת תרס"א נכנס ללמוד בישיבת 'מגן אבות', ובשנת תרס"ה עברה משפחתו לירושלים, בה למד ישיבת 'אוהל משה' ובישיבת 'תורת חיים', ונסמך לרבנות ע"י הרב יצחק ירוחם דיסקין. באותה עת נשא לאישה את נוות ביתו למשפחת פנינגשטיין, ונולדו להם תשעה בנים ובנות.

בשנת תר"ע נסע לעיר לובביץ ופגש עם אדמו"ר חב"ד החמישי, רבי

שלום דובער שניאורסון. בשנת תרע"א הגיע בשליחות לבוכרה, ושם מושבו בעיר סמרקנד. באותה עת חיבר בשפה הבוכרית את חיבורו 'חנוך לנער' - הלכות תפילין עבור נערי בר המצווה.

בשנת תרע"ד שב לארץ ישראל, אך בשנת תרע"ה לאחר פרוץ מלחמת העולם הראשונה, בשל נתינותו הזרה, גורש עם יהודים רבים למצרים, שם יחד עם חכם ניסים נחום הקים ישיבה לגולים בשם 'ישיבת ארץ ישראל' ועמד בראשה יחד עם חכמי אלכסנדריה - חכם רפאל מפרגולא, רבה של העיר וחכם אברהם אביכזיר אב בית הדין. באותה עת כתב את חיבורו 'שנות חיים' - הלכות שימושיות, שתורגם לערבית. עם תום המלחמה חזר לירושלים. הוא שימש סופר בית הדין של העדה החרדית, והיה רבה של שכונת הבוכרים.

קול רעם של פגז הנוחת בבנין בקומה העליונה, מיד עלו בני הבית לראות האם קרה משהו לזקני, אך להפתעתם הם לא מצאו אותו בחדרו, ורק אחרי זמן ראו אותו יוצא מבית הכסא כשהוא מברך "אשר יצר" מילה במילה בכוונה כאילו לא קרה כלום, וכשגמר הפטיד בחיוך לבני הבית: "אמרת לכם שלכל כדור יש כתובת", וכך המשיך להתעמק בכתובת חידושו כדרכו עד לפנות בוקר כאילו לא קרה כלום.

מתוך ראיון למוסף התורני של 'המבשר'

בעל השיעורים

"מספר שנים עברו מנישואי הגאון החסיד הרב מנחם מענדל והרבנית מוסיא נאה ועדיין לא זכו להיפקד. בצר לה נסעה הרבנית מוסיא מעיר מגוריה חברון לירושלים. שם בשיפולי הר הזיתים השתטחה על קברו של המקובל האלוף בעל אור החיים הקדוש והתחננה על נפשה שתזכה לזרעא חייה וקיימא. עבר זמן קצר והיא הודיעה לבעלה כי התפילה נענתה והיא נפקדה.

בשבת קודש פרשת אמור י"ג אייר תר"ג כחמש שנים לאחר נישואיהם נולד להם בן ובברית שהתקיימה בשבת פרשת בהר כ' באייר נקרא שמו בישראל אברהם חיים. שמו הראשון ניתן לו על שם זקנו הגדול הרב אברהם ע"ה סב אמו ושמו השני על שם רבינו חיים בן עטר אור החיים הקדוש שבזכותו נפקדה".

(ספיר ויהלום - להגה"ר ר' מנחם מענדל פומרנץ שליט"א)

סבי זצ"ל. זקני היה עמל בתורה מתוך הדוחק ממש, כשפרנסתו לא הייתה מצויה בידו. הוא היה מרוויח קצת ממכירת הספרים שחיבר אשר בקושי סיפק את צרכיו. היו תקופות שהעוני היה מנת חלקו, וממש לא היה לו בביתו לחם לאכול ממש, הדוחק היה נורא, והיה הולך לישון מתוך חרפת רעב ללא גוזמא. לא אחת היה קורה שהיה מתעורר משינתו בלילה מחמת הרעב שהציק לו, אך זקני לא היה נשבר והיה אומר, שאם מתעוררים כשמציק הרעב הרי שמיד לומדים דף גמ' המחיה את נפש האדם עד שמתעייפים ושוב נרדמים, וכשמתעוררים בשנית מחמת הרעב לומדים שוב דף גמ' עד שמרוב עייפות שוב נרדמים, וכמו תינוק המתעורר ואין לו מה לאכול אז הוא בוכה עד שמתעייף ואז הוא נרדם שוב, וכך מתעורר שוב ולאחר זמן נרדם בשנית, וכך עד אור הבוקר נמשכת המלחמה, ואז שותים כוס קפה המרגיע במקצת את הגוף, וכך ב"ה עבר הלילה במהירות ומתחילים שוב יום חדש ורענן לתורה ועבודה, ולמה לנו לדאוג ליום החדש אשר ודאי ה' יעזור בו לטובה. כך ממש היה נלחם זקני עם הרעב שפקדה אותו כשהוא היה מתגבר ועמל בתורה גם במצבים נוראים אלו.

גם במלחמת השחרור בשנת תש"ח כשהמצב היה קשה והפגזים עפו מכל עבר, לא נרתע זקני והיה ממשיך לכתוב בחדרו את ספרו "שיעורי תורה" בעמל התורה כאילו לא מתרחש כלום. אבי זעק אז לעבר זקני: "אבא, איך אתה נשאר בבית ואיך יורד למקלט, בא ותדל למטה, וכך תינצל", זקני ענה לו: "דע לך כי לכל כדור יש כתובת", וכך המשיך לכתוב את חיבורו בבית למעלה, לפתע שמעו

הרה"ק רבי אברהם מתתיהו פרידמאן זצ"ל

האדמו"ר משטפנשט

כ"א תמוז תרצ"ג

כמו מתתיהו כהן גדול".

זקני החסידים היו מציינים, כי דברי ברכתו של רבינו הריזינער ז"ע נתקיימו במלואם.

רבינו ז"ע, רבי אברהם מתתיהו משטפנשט, הוכר ברבות הימים כעובד ה' בקדושה ובטהרה וביגיעה עצומה מתוך הסתגפות יתירה ורוב עמל עד כלות למעלה משכל האנושי. והפרט המעניין היה, שאם כי עבודתו היתה במיעוט אכילה באופן קיצוני, עם כל זאת זכה להגיע לגבורות ולהסתלק כבן פ"ו שנים, ועד תקופה קצרה לפני הסתלקותו היה עובד את עבודתו בכח ובגבורה בבריות מתמדת, כפי שצפה סבו הרה"ק מרוזין.

בשנותיו האחרונות נחלש רבינו ז"ע וכוחותיו הלכו והתדלדלו, אך הוא לא

הצדיק משטפנשט נולד ביום הראשון של חנוכה בחצר - קודשו של זקינו הקדוש מרן הסבא קדישא רבי ישראל מרוזין ז"ע. אביו היה רבי מנחם נחום, בנו הרביעי של מרן הריזינער, אשר לימים הנהיג את עדתו בעיירה שטפנשט ומצודתו היתה פרושה על כל יהדות רומניה.

שמחת הכנסתו של הרך הנולד בבריתו של אברהם אבינו ע"ה נערכה ברוב פאר וחדווה ביום "זאת חנוכה". שמו נקרא בישראל "אברהם מתתיהו" על פי הוראתו של זקינו הרבי מרוזין, שאמר לאבי הילד: "כשתכניסו לבריתו של אאע"ה, תקרא את שמו 'אברהם מתתיהו', 'אברהם' ע"ש זקני הקדוש 'רבי אברהם המלאך' ז"ע, ומתתיהו' כי הזמן גרמא, והוא יהיה בעז"ה בעל כח

על מקום מגוריו של העו"ד, ומיד פנה לביתו והעירו משנתו, ושח בפניו את מבוקשו שיכתוב לו את כתב ההגנה.

כאשר שמע העו"ד המכובד את בקשתו המוזרה בשעה שכזאת רגז עליו - על דברי פעוט כזה שאף הפקיד הזוטור ביותר יכול לכתוב לך אתה בא לעוררני משנתי בשעה מוקדמת כזו?! אך היהודי בשלו, שכן, מצווה הוא ועומד כי רק העו"ד יכתוב לו את כתב ההגנה, כשראה העו"ד כי אינו יכול להיפטר ממנו. אמר לו אם אתה מתעקש שאני אכתוב לך הרי זה יעלה לך ביוקר, ונקב סכום גדול.

היהודי הנידון הסכים מיד לשלם את הסכום הגבוה כפי שנצטווה ע"י הרבי, והעו"ד נעתר לבקשתו וישב לכתוב לו את כתב ההגנה. באותו לילה מת השופט שהיה עתיד לערוך את המשפט של מיודעינו, ובבוקר עם פתיחת בית המשפט התמנה לא אחר מהעו"ד הנכבד שהיהודי השתמש בשרותיו כממלא מקום זמני לשופט שמת.

היהודי שלא ידע מכלום הגיע לבית המשפט בשעה היעודה, ושם גילה להפתעתו כי את משפטו ינהל לא אחר מאשר אותו עו"ד. כמובן שהשופט - העו"ד היטה חסדו ליהודי הנידון והוציא צדקתו לאור.

גל ליזענסקי

שינה מאומה מהנהגותיו וסדריו ולא התאונן על מכאוביו, מלבד מה שהביע את צעריו בעת שהיה מופרע מעבודת-קודשו.

בחודשי הקיץ תרצ"ג התגברה חולשתו, וכאשר נודע לרבים דבר חולשתו הגוברת והולכת, נתעוררו המוני חסידיו ובאי-ביתו לתפילות רבים להזעיק שמים וארץ, למען שלומו ובריאותו. בימיו האחרונים הופיעו גדולי הרבנים והחסידים ועלו למעון קודשו, לבקרו ולעקוב מקרוב על מצב בריאותו.

אך למגינת ליבם של כל חסידיו ואוהדיו נצחו אראלים את המצוקים ב"ימי בין המצרים", ונשבה ארון - האלוקים ביום שבת - קודש פרשת פנחס, כ"א תמוז,

בשעה העשירית. סביב למיטתו עמדו מקורביו והצדיקים מבני משפחת בית רוזין ברומניה ז"ע.

תורה מתוך הדחק

אל רבנו נכנס יהודי בקול בכי תמרורים ובפיו סיפור נורא: שכיניו הגויים העלילו עליו עליילת שקר וכי עומד הוא בפני משפט קשה ביותר, אשר גזר דינו הצפוי הוא קשה ביותר. השיב לו אדמו"ר שיסע לעיר שבה יערך המשפט וישכור לעצמו את העו"ד הבכיר ביותר שיכין ויכתוב לו כתב הגנה וישלם לו כמה כסף שידרוש.

הלה לא המתין לרגע ויצא מיד לדרך להגיע לעיר הגדולה בה אמור התנהל משפטו והגיע לשם לפנות בוקר. מיד עם הגיעו התענין

הרה"ק רבי שלמה מקרלין זצ"ל הי"ד כ"ב תמוז תקנ"ב

אחד לא יגע בו ולא יפסיק אותו מדביקותו, אך לפתע נבהלה בתו, שעמדה לידו ומרוב התרגשות ופחד חיבקה את אביה והתחילה לצעוק, 'אבא למה תחשה'. הפסיק הרבי מדביקותו, באותו רגע פגע כדור מרצחים ברגלו וכעבור ימים מספר החזיר את נשמתו הקדושה לבורא בכ"ב תמוז תקנ"ב.

בהקשר עם זה מסופר: זמן קצר לפני כן בא ללודמיר רבי לייב שרה'ס זצ"ל, מן הצדיקים הנסתרים, ושהה שם תקופה קצרה. שלח אליו רבי שלמה את תלמידו רבי אשר לשאול בשמו, מה רצונו בעירו לודמיר. כשמוע ר' לייב את שאלתו, מיד לקח את מקלו ותמרילו ונעלם מן העיר.

כעבור שבועיים פרצו הקוזאקים העירה, ואז קרה האסון הנורא, רבי שלמה הקדוש נהרג על קידוש השם. או אז הבינו כולם מה היה חפצו של אותו צדיק נסתר ר' לייב שרה'ס, הוא רצה להצילו. אך רבי שלמה השתוקק למסור נפשו על קידוש השם כדוגמת התנא ר' עקיבא. ומספרים שבעת יציאת נשמתו שמעו אותו אומר את הפסוק (ישעיה סג ט) 'ינטלם וינשאם כל ימי עולם'.

(בית קרלין סטולין עם קח)

הרה"ק רבי שלמה ז"ע נולד לערך בשנת ת"ק לאביו רבי מאיר סג"ל.

ה' תלמיד חבר להרה"ק רבי אהרן הגדול מקרלין ז"ע, ותלמיד המגיד הגדול ממעזריטש ז"ע.

הרב בעל התניא אמר עליו, ער איז אטפח העכער פון דער וועלט.

אחרי הסתלקות כ"ק אדמו"ר הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין, בחוה"מ פסח תקל"ב, קבלו החסידים את רבינו לראש ומנהיג ואלוף לראשם, מקודם ה' מושבו בקארלין, ובסוף ימיו השתקע בעיר לאדמיר.

נהרג על קידוש השם, ביום כ"ב תמוז שנת תקנ"ב, בן נ"ב שנה לימי חייו, ויצאה

נשמתו בטהרה בפסוק וינטלם וינשאם כל ימי עולם, ומנוחתו כבוד בעיר לאדמיר.

מסירות על קידוש ה'

היה זה בשבת קודש, הרבי הקדוש ניגש לעמוד התפילה בדביקות עצומה, כשכדורי מוות עפים מעל לראש מכל הצדדים, וראה זה פלא הכדורים לא פגעו באף אחד מכל הנאספים. הרבי ציוה שאף

למות כיהודי

זה. העיקר שגורם את אי שביעות רצוני, למרות הכסף והזהב המדומה, היא גירסא דינקותא, דברי תורה שספגתי מימי ילדותי. רעיון אחד מלווני ואי אפשר להשתחרר ממנו, עוקב אחרי, מקפח את מנוחתי: בטפשות מנעתי את עצמי מלחיות כיהודי, תעמוד לי גירסא דינקותא שלי לכפר על החטא הזה ותעזור לי למות כיהודי (עדות ראיה בתוך הספר 'אני מאמין' עמוד 74).

כתב הגאון רבי צבי הירש מייזליש זצ"ל בראש ספרו שו"ת 'מקדשי השם' (זר זהב' אות ל):
ופלא ראינו שאותם אנשים חופשיים שראו שאנחנו מתפללים ומניחים תפילין באושוויטץ, המה ראו כן תמהו ולא נשתנו דעתם לשוב לה. רק באותה שעה שהובילו אותן לבית המוקד, היה נשמע דברים כאלה ששמחו על שזוכים להשרף על קידוש השם כישראל.

וראיתי עד כמה צדקו דברי אור החיים הקדוש בפרשת בלק עה"פ (במדבר כג י): 'תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהלך, וזה לשונו: עוד ירצה שבהגיעו ליום המיתה יטיב דרכיו ממעשיו הרעים ותועבותיו, כי רשע שבאומות היה, אלא שנתאוה שבשעת מיתה ישוב ויהיה ישר כישראל שבאומות, ולפי שעמד על מזגו והנה הוא רע בתכלית הרע וגמגע ממנו עשות ישר, לזה שאל דבר שיכול להיות שבשעת דכדוכה של מות יהיה ישר, וכיוצא בזה ראיתי רשעים שאמרו לי בפירוש כי אם היו יודעים שיחזרו בתשובה ותכף ימותו היו עושים אלא שיודעים שאינם יכולים לעמוד בתשובה זמן ארוך כי דבר מלך עליהם מלך זקן וכסיל רחמנא ליצלן.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

סיפר עד ראייה: בעיר קוזניץ והסביבה היה ידוע 'גנשור' המשומד, שהגיע לגדולה ונעשה ראש העיר. הנוצרים לעגו לו כרגיל, והיהודים ברחו ממנו, כדי לא להסתכל בפניו של אותו רשע.

בראש השנה של שנת תש"ג, הועלה באש בית הכנסת המפורסם של המגיד מקוזניץ. למחרת הובאנו לשטוף את הרצפות בבנין המרכזי של מפקדת הס"ס. לפתע פתאום שמעתי צעקות, מבטי הופנה לכיוון הצעקה ושערותי סמרו למחזה עיני. ממולי עמד ראש העיר לשעבר,

המשומד גנשור, ומסביבו כעשרים גרמנים שהיכוהו עד זוב דם. אתה יהודי או לא? צרחו. הוא ספג מהלומות קשות ופניו נתעקמו. הוא עמד בקומה זקופה ולא ענה. המפקד הלקהו בעצמו אך ללא הועיל. הוא לא הוציא הגה מפיו, ושפתיו מהודקות היטב. המפקד רמז, ואחד מהרשעים רץ, הוציא מפח האשפה ספר תורה והדליק עצים אחדים, נתלקחה מדורה והלך ציווה: זרוק את זה למדורה ותינצל!

סוף סוף נזדקף גנשור ואמר בקול רם: לא אעשה זאת! לא אשרוף את ספר התורה! את זה אהבתי! הנני יהודי! אתם יכולים להמיתני, אין דבר, לא איכפת לי. עכשיו הוקל לי. כל הזמן לא יכולתי לגלות זאת. סבלתי כי

תמיד בנפשי נשארתי יהודי ואהבתים אהבה עזה. תודה רבה לכם מרצחים! מכת אגרוף חזקה הפסיקה את דבריו. פניו של גנשור החווירו, והוא צנח על האדמה. הרשעים השתגעו מכעס. עינם היתה צרה בהצלה זו הבאה לגוף המעונה, ציוו לפשוט את בגדיו וזרקו את גופו למדורה שהוכנה לשריפת ספר התורה.

הבגדים נשלחו לאשתו והיה כתוב עליהם בציניות: 'מתנה'. בידי אשתו היה שמור פתק עליו היה כתוב: השתמדת כי רציתי פרנסה. פעמים אין ספור קללתי צעד

ופלא ראינו שאותם אנשים חופשיים שראו שאנחנו מתפללים ומניחים תפילין באושוויטץ, המה ראו כן תמהו ולא נשתנו דעתם לשוב לה. רק באותה שעה שהובילו אותן לבית המוקד, היה נשמע דברים כאלה ששמחו על שזוכים להשרף על קידוש השם כישראל

לב החסידות ביטול

חסידות - ענווה והגדולה מכולם

יסוד החסידות של גילוי החסידות עובר כבריח התיכון בין בתרי כתביו של הרה"ק רבי משולם פייבוש מזכ"ל ז"ע - תלמידו המובהק של הרה"ק רבי יחזקאל מיכל מזלוטשוב ז"ע - שם הוא משובב נתיבות להיות הולך ומוסיף האדם מרעו, בלב מלוכב, לכל אשר צוה ה'.

ב"ישר דברי אמת" מתגלה החסידות והענווה הגדולה מכולם "לרצות להתבטל לאבא ולשמוח גם אם אינו מוצא רווח לעצמו, להתחסד ו"לשרוף ציפורניו אף על גב שמויק לו". וכוה בשורת הענווה, להתבטל ולהתבלל, יתעלה הכל לתקון השלם.

"ישר דברי אמת" המבואר

חוט השדרה של החסידות

ביאור נרחב | ציונים והשוואות | אלפי מראי מקומות | פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות | פרקי תולדות ומבוא | כותרות משנה | עימוד מרהיב עין

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66

המנחם הגדול משפיע בראתו מן מהשמיים

מרימנו וי'ע יצק מים על ידי הרב הדומה למלאך ה' רבי אלימלך מליזענסק זי"ע א: "וראיתי למורי הקדוש בכל יום... ותחת ארון האדם יש עורק אחד, אשר קיבלתי ממורי ז"ל, שלא יודענו משום דבר רק ביום המיתה, וגם העורק הזה ראיתי שהיה מזדעזע אצל מורי ז"ל בשעת התפילה מרוב פחד ואימת הבורא".

לכו לחמו בלחמו של המנחם הגדול, שכל ימיו נקדש והיה קודש להמשיך רוממות היראה על ידי השפעת שפע מצנצנות הפן לעם הקודש.

אור הבעל שם טוב הולך ומפציע עד נכון היום, וככל שיוגלה כבוד ה' עין בעין, אדרבא, מרחוק יעמדו וייראו מפחדו ומחדר גאווה.

כי רק מחמת ההתגברות זה לעומת זה בתכלית החושך ואחרית הגלות להסתיר ולסתור את מוראה של מלכות - היראה הפשוטה המושרש מזיוס מתן תורה בכל אחד מישראל - מורח אורו החדש על ידי תלמידיו וממשיכיו עד עת קץ.

והאחד המיוחד איש האלוקי רבי מנחם מנדל

אשרי הדור הזה שזוכה לנטעם היראה בספרו הקדוש "מנחם ציון המבואר" ברוב פאר והדר לברך מקחו של צדיק באופן השווה לכל נפש. להאיר יראה מבוררת ואכלו וחיו לעולם.

"מנחם ציון" המבואר

רוח רומז של עולם מפר קדוש מדבר

ביאור נרחב | ציונים וחשוואות | אלפי מראי מקומות | פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות | פרקי תולדות ומבוא | כותרות משנה | עימוד מרהיב עין

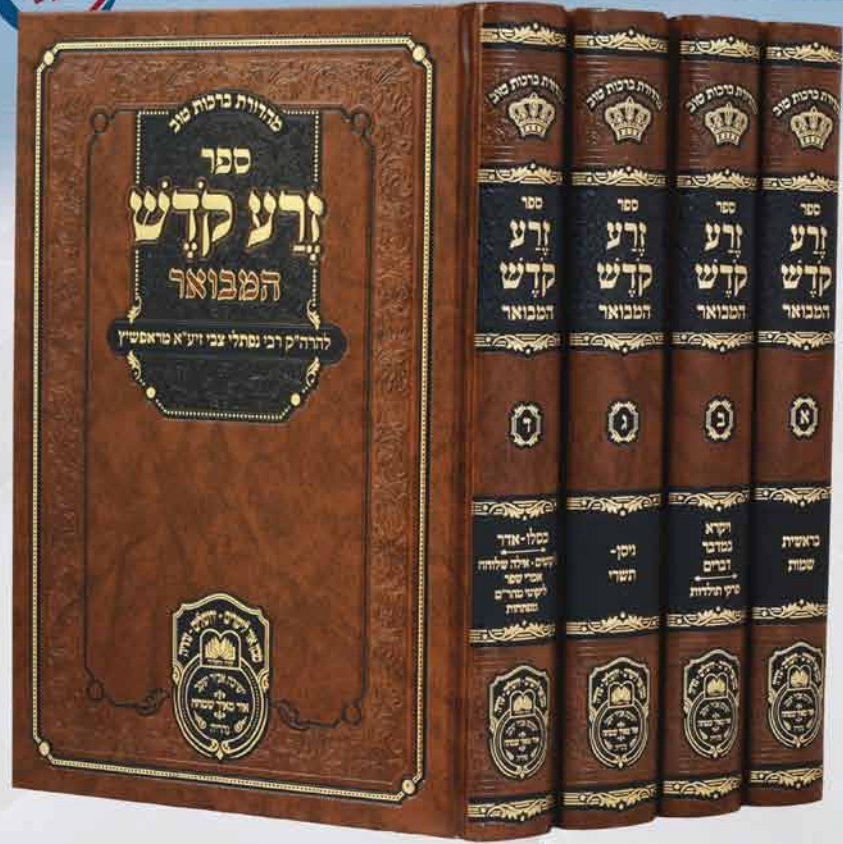

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66

נפילי... הענין אמרי ספר - זו בקשת נפילי

נפלאה ומיוחדת
היתה עבודתו בקודש
של השרף הרה"ק
רבי נפתלי צבי
מורפשיץ ז"ע,
כאשר כל מדרגותיו
הפלאיות היו מכוסים
וטמונים בדברי צחות,
ברחנות ושמחה,
ודווקא משם פעל כל
ענינו וחפצו בקודש
נהדר.

ובזה העידו ויצא
מפי קודש צדיקי
עליין שגם בתורתו
הבהירה מוריש
לעוסקים בספריו
זאת הסגולה,
לזכות לכל הטוב
הדוחני והגשמי מתוך
שמירה וכיסוי מכל
האורבים והמעיקים.
ובאלו האסמים
– מהעיינין
בישין, ישרה
עליהם בכל מכל
כל – ברכות ה'.

ורחוק בדורו ברחבת אלקות

לכסות מדרגותיו הנשגבות מהעיינין בישין
בדברי צחות, ברחנות ושמחה

"זרע קודש" המבואר

תענוג צרוף של חסידות מזוקקת

ביאר מרחב | ציונים והשוואות | אלפי מראי מקומות
פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות | פירי תולדות ומבוא
סותרות משנה | מפתחות | עימוד מרחב עין

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66

